

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Diplomová práce
Přípravné řízení trestní

Vypracovala: Veronika Kopecká

Vedoucí práce: doc. JUDr. František Novotný, CSc.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika KOPECKÁ**
Osobní číslo: **R08M0137P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Přípravné řízení trestní**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Pojem a význam (účel) přípravného řízení trestního
3. Vývoj v českých zemích
4. Stadia trestního řízení
5. Platná právní úprava přípravného řízení trestního
6. Závěr a použitá literatura

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., a kol. Trestní právo procesní
Fenyk, J., Havlík, T., Růžička, M. Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu
1918. 2004
Fenyk, J. Vademecum státního zástupce
Jelínek, J. a kolektiv. Trestní právo procesní
Jelínek, J. a kolektiv. Trestní zákon a trestní řád. Poznámkové vydání
s judikaturou
Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních
Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo
procesní
Musil, J., Říha, J., Štiavnická, J., Vanduchová, M. Aktuální otázky trestního
práva
Novotný, F., Souček, J. a kolektiv. Trestní právo procesní
Růžička, M. Přípravné řízení a stadium projednávání trestní věci v řízení před
soudem
Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR
Růžička, M., Zezulová, J. Zadržení a vazba v českém trestním procesu
Šámal, P. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému
Šámal, P. Novotný, F., Růžička, M., Vondruška, F., Novotná, J. Přípravné řízení
trestní
Schelle, K. a kolektiv. Vývoj trestního řízení
Schelle, K., Tauchen, J. Trestní kodexy 2.díl procesněprávní předpisy
Hejda, J. a kolektiv. Vybraná témata kriminalistiky a trestního práva
Fryšták, M., Krejčí, Z. Postavení znalce v trestním řízení
Trestní řád
Trestní zákoník

Vedoucí diplomové práce:

Doc. JUDr. František Novotný, CSc.

Katedra trestního práva

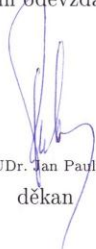
Datum zadání diplomové práce:

14. prosince 2011

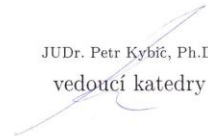
Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

JUDr. Petr Kybič, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 13. září 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Přípravné řízení trestní zpracovala sama a uvedla jsem všechny použité prameny.

27.3.2013

.....
Veronika Kopecká

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. JUDr. Františkovi Novotnému, CSc. za doporučení literatury a za užitečné rady a připomínky.

OBSAH

Úvod	9
1. Pojem a význam přípravného řízení trestního	11
1.1 Přípravné řízení obecně	11
1.2 Účel a funkce přípravného řízení	12
2. Historický vývoj v českých zemích	15
2.1 Právní úprava do roku 1950	15
2.1.1 Trestní řád č. 119/1873 ř. z.	15
2.2 Právní úprava do roku 1989	15
2.2.1 Trestní řád č. 87/1950 Sb.	15
2.2.2 Trestní řád č. 4/1956 Sb.	16
2.2.3 Trestní řád č. 141/1961 Sb.	16
2.3 Právní úprava od roku 1990	17
2.3.1 Novela trestního řádu č. 178/1990 Sb.	17
2.3.2 Novela trestního řádu č. 558/1991 Sb.	17
2.3.3 Novela trestního řádu č. 292/1993 Sb.	17
2.3.4 Novela trestního řádu č. 152/1995 Sb.	18
2.3.5 Tzv. velká novela trestního řádu č. 265/2001 Sb.	18
2.3.6 Novela trestního řádu č. 539/2004 Sb.	19
2.3.7 Novela trestního řádu č. 306/2009 Sb.	19
2.3.8 Novela trestního řádu č. 348/2011 Sb.	19
2.3.9 Novela trestního řádu č. 193/2012 Sb.	19
2.3.10 Novela trestního řádu č. 273/2012 Sb.	20
2.3.11 Novela trestního řádu č. 390/2012 Sb.	20
2.4 Právní úprava v roce 2013	21
2.4.1 Novela trestního řádu č. 45/2013 Sb.	21
3. Stadia trestního řízení	24
3.1 Pojem stadií trestního řízení	24
3.2 Charakteristika jednotlivých stadií trestního řízení	28
3.2.1 Postup před zahájením trestního stíhání	28
3.2.2 Přípravné řízení	28
3.2.2.1 Vztah přípravného řízení a hlavního líčení	30
3.2.3 Předběžné projednání obžaloby	31
3.2.4 Hlavní líčení	32

3.2.5 Řádné opravné řízení	34
3.2.6 Mimořádné opravné řízení	34
3.2.7 Vykonávací řízení	35
3.2.8 Řízení o zahlazení odsouzení	35
3.2.9 Řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu	35
4. Platná právní úprava přípravného řízení trestního	36
4.1 Ústavní základy a základní zásady přípravného řízení	36
4.1.1 Zásada stíhání jen ze zákonných důvodů	37
4.1.2 Zásada spolupráce se zájmovými sdruženími	37
4.1.3 Zásada obhajoby	37
4.1.4 Zásada oficiality	37
4.1.5 Zásada legality	38
4.1.6 Zásada obžalovací	38
4.1.7 Zásada vyhledávací	39
4.1.8 Zásada bezprostřednosti	39
4.1.9 Zásada ústnosti	40
4.1.10 Zásada presumpce nevinny	40
4.1.11 Zásada volného hodnocení důkazů	40
4.1.12 Zásada veřejnosti	40
4.1.13 Zásada materiální pravdy	41
4.2 Subjekty a strany v trestním řízení	41
4.2.1 Obecně o subjektech trestního řízení	41
4.2.2 Orgány činné v trestním řízení	42
4.2.2.1 Státní zástupce	42
4.2.2.2 Policejní orgán	46
4.2.2.3 Soudy	48
4.2.3 Další osoby v přípravném řízení	50
4.2.3.1 Podezřelý	50
4.2.3.2 Obviněný	51
4.2.3.3 Obhájce	51
4.2.3.4 Jiné osoby s obhajovacími právy	52
4.2.3.5 Poškozený	52
4.2.3.6 Zúčastněná osoba	53
4.2.3.7 Svědek, znalec, tlumočník	53

4.3	Struktura přípravného řízení	53
4.3.1	Zkrácené přípravné řízení	54
4.3.1.1	Odchytky zkráceného přípravného řízení od PŘ	56
4.3.2	Dohoda o vině a trestu	56
4.3.3	Řízení o schválení dohody o vině a trestu	57
4.4	Průběh přípravného řízení	59
4.4.1	Postup před zahájením trestního stíhání	59
4.4.2	Zahájení trestního stíhání	60
4.4.3	Vyšetřování	61
4.4.3.1	Rozhodnutí státního zástupce	62
4.5	Zahraniční úprava přípravného řízení	65
4.5.1	Francie	66
4.5.2	Anglie, Wales a Skotsko	67
4.5.3	Slovensko	68
4.5.4	Rakousko	69
4.5.5	Německo	70
4.5.6	Itálie	70
4.5.7	Nizozemsko	71
4.5.8	Polsko	72
5.	Závěr	74
6.	Resumé	76
7.	Seznam použité literatury	77

Úvod

Přípravné řízení prošlo během vývoje trestního řízení značnými změnami, v současné podobě jde především o to, aby se během tohoto stadia dostatečně připravily materiály a důkazy pro nejdůležitější stadium trestního řízení – hlavní líčení. Nejprve mělo přípravné řízení velmi silnou pozici, postupně se však prosadila myšlenka pomocné role přípravného řízení a předběžný charakter tohoto řízení, aby bylo dostatečně vše připraveno pro řízení před soudem. Důležitou roli dnes hraje poměrně široká možnost odklonů.

Dle mého názoru je správné, že se těžiště celého řízení postupně přeneslo do hlavního líčení. Právě řízení před soudem má být nejdůležitější a dokazování má mít zásadní význam v tomto stadiu trestního řízení. Souhlasím s myšlenkou, že přípravné řízení má mít skutečně „jen“ přípravný charakter, ale současně je potřeba zdůraznit i to, že přípravné řízení má zásadní vliv na celé řízení. Jeho úloha je podstatnou součástí trestního řízení, a proto mu jeho pomocná role neubírá na důležitosti.

Cílem mé práce je popsat problematiku přípravného řízení jako celek, zabývat se všemi částmi, které tvoří celé toto stadium, porovnat jej s dřívějšími úpravami, zdůraznit podstatné novely trestního řádu, které ovlivnily přípravné řízení a ponechat určitý prostor také základním zásadám, všem stádiím trestního řízení a platné právní úpravě přípravného řízení.

Tato práce je rozdělena do čtyř velkých kapitol, které se dále rozšiřují na jednotlivé podkapitoly. V první kapitole se věnuji pojmu přípravného řízení, zabývám se jeho významem v českém trestním právu a účelem v trestním řízení.

Druhou kapitolu jsem zaměřila na historický vývoj v českých zemích. Popisuji zde důležité novely trestního řádu až do současnosti včetně poslední novely, která je již publikována, ale není účinná.

Ve třetí kapitole popisuji jednotlivá stadia trestního řízení, charakterizuji zde postupně celé trestní řízení a jeho typický průběh. V podkapitole přípravného řízení zmiňuji i problematiku vztahu přípravného řízení a hlavního líčení, jelikož jde o stále diskutované téma a existuje několik koncepcí pro tento vztah.

Jako nejrozšířenější kapitolu jsem pojala platnou právní úpravu přípravného řízení. Zde se věnuji nejprve základním zásadám přípravného řízení, dále popisuji subjekty v trestním řízení a samozřejmě ponechávám větší prostor celkové struktuře a průběhu přípravného řízení. V této kapitole jsem se také snažila přiblížit novou problematiku, a tím je dohoda o vině a trestu. Tento institut je obsažen v trestním řádu

krátkou dobu, ale považuji za důležité toto téma zmínit v mé práci. Závěr jsem chtěla věnovat také zahraniční úpravě, dle mého názoru je potřebné znát a porovnat úpravu také v jiných evropských státech, proto zde popisuji několik zemí v Evropě a jejich úpravu přípravného řízení.

Při zpracování mé diplomové práce jsem využívala především knižní publikace známých autorů trestního práva procesního, tyto publikace byly pro moji práci stěžejní. Dále jsem uplatnila ve velké míře právní předpisy a pro určitou problematiku jsem využila též internetové zdroje.

1. Pojem a význam přípravného řízení trestního

1.1 Přípravné řízení obecně

Přípravné řízení je upraveno zákonem č. 141/1961 Sb., zákonem o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

„Přípravným řízením se rozumí úsek řízení od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí, a nebyly-li tyto úkony provedeny, od zahájení trestního stíhání do podání žaloby, postoupení věci jinému orgánu nebo zastavení trestního stíhání, anebo do rozhodnutí či vzniku jiné skutečnosti.“¹

„Přípravné řízení je prvním stadiem trestního řízení. Ani po novele zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1.1.2002 se nic nezměnilo na obecném charakteru přípravného řízení, které ve srovnání s řízením před soudem zůstalo nepřímé, neveřejné a převážně písemné.“²

Předsoudní stadium trestního řízení (jak je také někdy nazýváno přípravné řízení) je součástí tzv. kontinentálního typu trestního řízení, jeho podstatným znakem je příprava podkladů pro následující soudní stadium. V tomto stadiu již dochází k citelným zásahům do občanských práv a svobod, proto je nutné, aby právní úprava pro přípravné řízení byla dostatečně podrobná. Například musí právní úprava stanovit podmínky orgánů činných v trestním řízení zahájení přípravného řízení a touto podmínkou je odůvodněné podezření ze spáchání trestného činu. Důvody pro zahájení přípravného řízení musí být stanoveny co nejpřesněji. Pokud by došlo k zahájení přípravného řízení pozdě, mohlo by docházet k porušování lidských práv a svobod, naopak kdyby se zahajovalo

---

¹ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 379

² Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 4. aktualizované vydání. Linde Praha, a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství, 2006, s. 419

příliš brzy, došlo by k nadměrnému počtu neoprávněně obviněných osob a kapacita orgánů činných v trestním řízení by se příliš zatížila.³

V našem trestním řádu je viděn pokus o určení tzv. spodního prahu podezření, který opravňuje orgán činný v trestním řízení konat přípravné řízení. Dle § 158 trestního řádu je potřeba „skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin“. Přesněji tento stupeň podezření, který postačuje k zahájení přípravného řízení, určuje také právní nauka, judikatura, dozorová funkce státního zastupitelství či právní tradice a zvyklosti v zemi. Novou právní úpravu přípravného řízení přinesla velká novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb., tím se podstatně rozšířil rozsah a obsah přípravného řízení.⁴

„Jedním z hlavních motivů novely byla snaha zkrátit a zjednodušit přípravné řízení trestní a přenést těžiště dokazování před soud tak, aby se klíčovou částí trestního procesu stalo hlavní líčení a nikoli přípravné řízení, jak tomu dosud bylo. Rozsáhlá novela tak sledovala jasný cíl – spravedlnost trestního procesu, a chtěla ho dosáhnout zejména posílením zásad veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti, které provázejí řízení před soudem, oproti principům opačným, typickým pro přípravné řízení trestní.“⁵

Během přípravného řízení mají být co nejrychleji vyhledány důkazy k objasnění všech základních důležitých skutečností včetně osoby pachatele. Přípravné řízení končí podáním obžaloby, usnesením o postoupení věci, o zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání. Po novele zákonem č. 265/2001 Sb. přípravné řízení už nekončí usnesením o přerušení trestního stíhání, pomine-li důvod přerušení, státní zástupce rozhodne, že se v trestním stíhání pokračuje.⁶

1.2 Účel a funkce přípravného řízení

„Účelem přípravného řízení je zjistit trestné činy a odhalit jejich pachatele, zajistit provedení neodkladných, neopakovatelných a dalších úkonů,

---

³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 533-534

⁴ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 535

⁵ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 4. aktualizované vydání. Linde Praha, a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství, 2006, s. 418

⁶ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 380 a s. 380-382

vyhledání nezbytných důkazů, popř. jejich provedení, opatřit podklady nutné pro projednání věci v hlavním líčení.“⁷

Cílem přípravného řízení je prověřit podezření ze spáchání trestného činu a opatřit podklad pro podání obžaloby, a pokud není důvod k podání obžaloby, má sloužit podklad pro jiné rozhodnutí státního zástupce ve věci samé. Cílem přípravného řízení je také zabránit tomu, aby obviněný nebyl nedůvodně postaven před soud. Nejdůležitější stádium je však hlavní líčení, proto ve vztahu k němu má přípravné řízení pouze funkci pomocnou.⁸

Přípravné řízení je však významné stádium trestního řízení. A ačkoliv má ve vztahu k soudnímu řízení pomocnou roli, závisí právě na něm, zda dojde ke splnění všech úkolů celého trestního řízení. Přípravným řízením je předurčeno budoucí řízení tím, že vymezuje předmět řízení, a dále přípravné řízení ovlivňuje úspěšnost dokazování před soudem, jelikož je soud do určité míry závislý na důkazních zdrojích v obžalobě od státního zástupce. Novelami se projevovala snaha o to, aby se opatřovaly jen informace o pramenech důkazů, a samotné dokazování má probíhat v řízení před soudem. Ale aby nemohlo dojít např. ke ztrátě důkazů, musí být některé důkazy provedeny již v přípravném řízení.⁹

Tím, že je přípravné řízení tak významné, je dána velká pozornost jeho zákonné úpravě a jsou vytvořeny poměrně rozsáhlé kontrolní mechanismy. Pokud i přesto dojde k určitým chybám v přípravném řízení, mělo by dojít k jejich napravení v dalším stadiu trestního řízení. Občas se ale stane, že pozdější náprava není již možná a uskutečnitelná, a proto je v trestním řádu zakotvena za určitých podmínek možnost, aby byla věc vrácena soudem zpět státnímu zástupci k došetření. Vedlo to však k průtahům, a tak došlo k určitým změnám novelizacemi z let 1993 a 2001 a byly omezeny důvody pro vrácení věci k došetření.¹⁰

„Přípravné řízení plní i určité zvláštní, specifické funkce, jimiž se toto stádium odlišuje od jiných stadií trestního řízení. Opatřování důkazů a procesní

---

⁷ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 381

⁸ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 4. aktualizované vydání. Linde Praha, a.s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství, 2006, s. 419

⁹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 538-539

¹⁰ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 539-540

zajištění jejich obsahu mimo hlavní líčení může mít proto jediné předběžnou a přípravnou povahu. Přípravné řízení je proto stadiem, které je podřízeno řízení před soudem a má předběžnou filtrační a přípravnou funkci, neboť zajišťuje, aby před soud byly postaveny osoby, u nichž je dáno důvodné podezření, že spáchaly žalovaný trestný čin.“¹¹

Zajišťovací funkce spočívá ve shromáždění důkazů, je zároveň zjišťována identita obviněného i jeho fyzická přítomnost.

Filtrační funkce zajišťuje, aby před soud byly postaveny jen osoby, u nichž existuje důvodné podezření, že spáchaly trestný čin, a tím jsou zároveň chráněny nevinné osoby, neboť hlavní líčení se na rozdíl od přípravného řízení koná zásadně veřejně.

Dále se rozlišují funkce vyhledávací (vyhledání informací o spáchaných trestných činech), funkce fixační (fixace důkazů, jenž jsou pomíjivé, pro soudní řízení v zájmu zamezení jejich zničení), funkce verifikační (před soud nemají být postaveny osoby, u nichž podezření není dostatečně odůvodněno) a funkce odklonná (možnost řešení formou tzv. odklonu od tradičních forem, které vedou k soudnímu projednání věci).¹²

---

¹¹ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 382-383

¹² Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 383, s. 387-388

2. Historický vývoj v českých zemích

2.1 Právní úprava do roku 1950

2.1.1 Trestní řád č. 119/1873 ř.z.

Toto zákonodárné dílo bylo velmi zdařilé a významné. Tento zákon zakotvil ústnost a veřejnost řízení, zásadu obžalovací, volné hodnocení důkazů a porotní soudy. V první kapitole byly zakotveny hlavní zásady trestního řízení, např. nulla poena sine lege, zásada obžalovací, zásada vyhledávací. Druhá kapitola byla věnována soustavě soudů, složením a příslušností. Dále zákon upravoval státní zastupitelství, postavení obviněného a jeho obhajobu, soukromého žalobce a soukromého účastníka, institut vylučování a namítání podjatosti, svědky. Jedna kapitola byla zejména o vyšetřovací vazbě, důvodech, pro které mohla být uložena a o možnosti složit kauci. Tento trestní řád umožnil porotnímu soudu zmírňovat tresty, pokud zde byly velmi důležité a převažující polehčující okolnosti.¹³

2.2 Právní úprava do roku 1989

2.2.1 Trestní řád č. 87/1950 Sb.

Tento zákon byl vypracován v období tzv. právnické dvouletky v letech 1949 – 1950. Šlo o dílo komunistické legislativy, vytvořené dle vzoru Sovětského svazu. Stěžejní místo bylo dáno přípravnému řízení, toto řízení ovládala policie a nejvýznamnější postavení měl prokurátor, ten měl dohlížet na to, zda soudy dodržují zákony, zda je jednotně užívají. Obhájce měl postavení oslabené a práva obviněného byla silně minimalizována.¹⁴

---

¹³ Schelle, K. a kol. Vývoj trestního řízení. 1. vydání. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2012, s. 37-41

¹⁴ Burianová, L., Diplomová práce - Přípravné řízení trestní. 2008/2009, s. 11

2.2.2 Trestní řád č. 64/1956 Sb.

Tento zákon díky podstatným změnám zcela odstranil nejnvýraznější nedostatky dosavadního trestního procesu. Současně byl novelizován i zákon o prokuratuře.

Jedna ze změn byl například institut vyšetřovatele, dále se zesílil dozor prokurátora v přípravném řízení a práva obhájce byla rozšířena.¹⁵

2.2.3 Trestní řád č. 141/1961 Sb.

Tento trestní řád platí dodnes. Ale krátce po přijetí byl velmi kritizován, a proto došlo k četným změnám. Přípravné řízení jako takové zde bylo zakotveno jako „silné“. Formálně náročné přípravné řízení bylo známo nadměrným rozsahem dokazování, oproti němu bylo hlavní líčení ve „slabší“ pozici. V podstatě vše záviselo na přípravném řízení, celý trestní proces. Přípravné řízení bylo tedy upraveno jako stěžejní část procesu, které usiluje o co nejúplnější objasnění věci, na druhé straně přípravné řízení mělo ve vztahu k řízení před soudem pouze předběžnou funkci, což bylo v zákoně konstatováno.

Největší přínos je spatřován v tom, že v něm byly zakotveny hlavní zásady, kterými bylo a je ovládáno trestní řízení. Tyto zásady jsou stále obsahem § 2 trestního řádu. Co se týká zajišťovacích opatření, je jako zásadní změna spatřována v zavedení vazebních lhůt a lhůt pro trvání zadržení, i nadále však rozhodoval o vazbě prokurátor.

Zákon č. 57/1965 Sb. znamenal velké reformní změny trestního řádu. Zejména bylo posíleno postavení a kontrolní funkce prokurátora i soudu a byla zdůrazněna garance občanských práv a svobod.¹⁶ Tento zákon zavedl druhou formu přípravného řízení, a to vyhledávání. Byla to zjednodušená forma řízení, šlo v ní o zjišťování a dokazování méně závažných trestných činů.

Novela trestního řádu č. 149/1969 Sb. rozšířila kompetenci soudu o stíhání přečinů. Přečiny a řízení o nich byly upraveny odlišně od řízení o trestných činech, šlo totiž o řízení jednodušší a rychlejší. Došlo k zavedení třetí (a nejjednodušší) formy přípravného řízení, tzv. objasňování přečinů. Nevydávalo se zde rozhodnutí o zahájení trestního stíhání a nebyla možná účast

---

¹⁵ Burianová, L., Diplomová práce - Přípravné řízení trestní. 2008/2009, s. 12

¹⁶ Burianová, L., Diplomová práce - Přípravné řízení trestní. 2008/2009, s. 12-13

obhájce. Objasňování končilo podáním prokurátora návrhu na potrestání. K řízení o přečinech byl také novelou zaveden institut samosoudce.¹⁷

2.3 Právní úprava od roku 1990

Zejména po roce 1990 bylo potřeba zapracovat na změnách trestního řádu v souvislosti s novou legislativní činností a se změnami, ke kterým došlo ve společenském životě a hlavně v trestním právu hmotném. Celkově změny vedly k posílení práv subjektů trestního řízení, prohloubily se záruky zákonnosti ohledně provádění trestního řízení.¹⁸

2.3.1 Novela trestního řádu č. 178/1990 Sb.

V přípravném řízení došlo k rozšíření práv obviněného a obhájce, poprvé byl upraven režim odposlechů telefonů, aby bylo možno výsledky využít jako důkazní prostředek a byl zaveden institut trestního stíhání se souhlasem poškozeného.¹⁹

2.3.2 Novela trestního řádu č. 558/1991 Sb.

Touto novelou bylo přeneseno na soud oprávnění k provádění některých nejzávažnějších zásahů do občanských práv v přípravném řízení (např. vzetí do vazby, nařízení domovní prohlídky). Prokurátor však mohl i nadále rozhodovat o prodloužení vazby i o propuštění z vazby. Byl také rozšířen katalog zajišťovacích opatření ve vztahu k obviněnému i třetím osobám, postupně bylo tedy zařazeno do trestního řádu např. zajištění peněžních prostředků na účtu u banky, zajištění zaknihovaných cenných papírů, zajištění nemovitostí, jiné majetkové hodnoty, vstup do obydlí, záměna a sledování zásilek.²⁰

2.3.3 Novela trestního řádu č. 292/1993 Sb.

Především byla zrušena forma přípravného řízení, a to vyhledávání, zůstalo tedy jen vyšetřování. Přípravné řízení se rozlišilo do dvou fází, které na sebe navazují – prověřování podnětů k zahájení trestního řízení a dále

---

¹⁷ Schelle, K., a kol. Vývoj trestního řízení. 1. vydání. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2012, s. 69-70

¹⁸ Schelle, K., a kol. Vývoj trestního řízení. 1. vydání. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2012, s. 70

¹⁹ Schelle, K., a kol. Vývoj trestního řízení. 1. vydání. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2012, s. 70-71

²⁰ Schelle, K., a kol. Vývoj trestního řízení. 1. vydání. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2012, s. 71

vyšetřování jako takové. Byl také zaveden institut podmíněného zastavení trestního stíhání. Šlo o jednu z forem tzv. odklonu, která do té doby v trestním právu nebyla realizována. Ohledně vazby došlo k podstatnému posílení práv a humanizaci postavení obviněného tím, že byla zavedena peněžitá záruka. Je ale možné ji využít jen u některých vazebních důvodů, jen ve vztahu k některým obecně méně závažným trestným činům.²¹

2.3.4 Novela trestního řádu č. 152/1995 Sb.

Zcela nově byl zaveden institut tzv. anonymního svědka. Bylo potřeba poskytnout ochranu svědkům před možnými útoky ze strany zločinců. Prosadil se také institut dočasného odložení trestního stíhání, nebylo tak nutné zahajovat okamžitě trestní stíhání určitých osob, pokud by to bylo potřeba k objasnění trestné činnosti spáchané ve prospěch zločinného spolčení nebo ke zjištění jejich pachatelů.

Nově se také přikročilo k zavedení druhého typu odklonu, tzv. narovnání. A jelikož byl vytvořen nový druh trestu – trest obecně prospěšných prací – byli pověřeni kontrolou výkonu tohoto trestu probační úředníci.²²

2.3.5 Tzv. velká novela trestního řádu č. 265/2001 Sb.

Tato novela přinesla velké množství zásadních změn. Hlavně v přípravném řízení proběhla řada reforem, které měly za cíl omezit rozsah dokazování ve prospěch dokazování před soudem. Během prověřování lze provádět výslechy svědků jen, pokud jde o neopakovatelný či neodkladný úkon a za účasti soudce. Došlo také k zániku samostatného subjektu vyšetřovatele, jeho úkoly převzal policejní orgán. Významná oprávnění vyšetřovatelů a později policejních orgánů se přesunula na státního zástupce, ten jako jediný mohl zastavit trestní stíhání, postoupit věc nebo přerušit trestní stíhání.

Bylo zavedeno tzv. zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. Na to navazovala změna řízení před samosoudcem, podle které věci konané ve zkráceném přípravném řízení projednal samosoudce ve zjednodušeném řízení.

---

²¹ Schelle, K., a kol. Vývoj trestního řízení. 1. vydání. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2012, s. 72-73

²² Schelle, K., a kol. Vývoj trestního řízení. 1. vydání. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2012, s. 73-74

Dále byly zpřísněny podmínky pro vzetí do vazby a byly nově upraveny lhůty trvání vazby. V trestním řádu se také objevily operativně pátrací prostředky, jejich výsledky mohly být použity jako důkaz (byl to předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta). Mohly být však použity jen v případě, že účelu nemohlo být dosaženo jinak. Byl rozšířen katalog výslovně upravených důkazních prostředků, např. konfrontace, rekonstrukce, rekognice. Rozšířila se práva obviněného tím, že byl novelou zaveden nový mimořádný opravný prostředek – dovolání.²³

2.3.6 Novela trestního řádu č. 539/2004 Sb.

Díky této novele se podstatně změnila celá hlava dvacátá pátá o právním styku s cizinou, významně se v ní promítl vstup České republiky do Evropské unie, zejména zavedení tzv. evropského zatýkacího rozkazu.²⁴

2.3.7 Novela trestního řádu č. 306/2009 Sb.

Do trestního řádu byl zařazen nový institut tzv. spolupracujícího obviněného jako prostředek boje se zvláště závažnou a vysoce organizovanou trestnou činností. Obviněnému pak díky této spolupráci a přispění k objasnění zločinů svědčila při ukládání trestu významná polehčující okolnost.²⁵

2.3.8 Novela trestního řádu č. 348/2011 Sb.

Tato novela přinesla velké změny do vazebního řízení. Oprávnění rozhodovat o vazbě přešlo na soudce, státnímu zástupci bylo ponecháno oprávnění rozhodovat o propuštění z vazby. Další novinkou bylo rozhodování o vazbě ve vazebním zasedání, pokud o to obviněný výslovně požádal nebo soud (či v přípravném řízení soudce) to považoval za potřebné.²⁶

2.3.9 Novela trestního řádu č. 193/2012 Sb.

Novela přináší dvě zásadní novinky: dohodu o vině a trestu a spolupracujícího obviněného. Dále jsou změny i pro případ podmíněného

---

²³ Schelle, K., a kol. Vývoj trestního řízení. 1. vydání. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2012, s. 74-76

²⁴ Schelle, K., a kol. Vývoj trestního řízení. 1. vydání. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2012, s. 77

²⁵ Schelle, K., a kol. Vývoj trestního řízení. 1. vydání. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2012, s. 78

²⁶ Schelle, K., a kol. Vývoj trestního řízení. 1. vydání. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2012, s. 78

zastavení a podmíněného odložení trestního stíhání. Týká se to především případů, kdy je u osoby pachatele možné podmíněné zastavení trestního stíhání, ale je vhodné uložit např. zákaz činnosti. V takových případech až dosud bylo nutné soudní řízení a obviněný musel být odsouzen. Nyní se však může obviněný zavázat, že po zkušební dobu podmíněného zastavení trestního stíhání nebude vykonávat určitou činnost (např. řídit motorové vozidlo) či složí přiměřenou částku na pomoc obětem trestné činnosti.²⁷

2.3.10 Novela trestního řádu č. 273/2012 Sb.

Hlavním cílem novely je umožnit orgánům činným v trestním řízení přístup k údajům o uskutečněném telekomunikačním provozu poté, co příslušná část trestního řádu byla ke dni 1.9. 2012 zrušena nálezem Ústavního soudu. Konkrétně jde o možnost získávat technické a lokalizační údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu (tedy např. kam bylo z daného čísla voláno, v jakém čase, jak dlouho hovor trval a kde se volající nacházel). Tyto údaje sice mohly orgány činné v trestním řízení získávat již dříve, Ústavní soud však příslušné ustanovení trestního řádu zrušil, jelikož se mu toto oprávnění jevilo příliš široké. Nově tedy zákon umožňuje získávat tyto údaje pro účely trestního řízení jen pro trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody na dobu nejméně tří let a některé další jasně vymezené trestné činy. Zákon také nově ukládá orgánům činným v trestním řízení povinnost po skončení trestního stíhání informovat osobu, jíž se získávané údaje o telekomunikačním provozu týkaly, o tom, že tyto údaje byly získávány. Telekomunikačním operátorům pak zákon ukládá, aby potřebné údaje uchovávaly po dobu nejméně 6 měsíců.²⁸

2.3.11 Novela trestního řádu č. 390/2012 Sb.

Hlavním cílem tohoto zákona bylo co nejvíce odlehčit přeplněným věznicím. Došlo tedy ke snaze jednak zmírnit trestání některých trestných činů a jednak zmírnit podmínky pro propuštění odsouzených ještě před vykonáním celého trestu (přesněji dochází k rozšíření možnosti podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a nově je zavedena možnost přeměny trestu odnětí svobody na

---

²⁷ URL: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/novela-trestniho-radu-a-trestniho-zakoniku-cislo-1932012-sb>

²⁸ URL: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/novela-trestniho-radu-cislo-2732012-sb>

trest domácího vězení). Kromě trestního zákoníku a trestního řádu novela mění také zákon o trestní odpovědnosti mladistvých, přestupkový či silniční zákon.²⁹

Obecně lze říci, že zejména novelizacemi po roce 1989 bylo v českém trestním právu dosaženo vysoké úrovně ochrany lidských práv.

2.4 Právní úprava v roce 2013

2.4.1 Novela trestního řádu č. 45/2013 Sb.

Dne 25. února 2013 byl ve Sbírce zákonů publikován zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů. Tento zákon podstatným způsobem mění i trestní řád a částečně i některé další zákony. Účinnost tohoto zákona nastává 1. srpna 2013.

V tomto zákoně je uvedena povinnost všech orgánů činných v trestním řízení jednat s oběťmi citlivě a informovat oběti podrobně o jejich právech. Týká se to i práva na to, aby kontaktní údaje oběti nebyly vedeny v trestním spise, ale aby byly evidovány odděleně. Kromě orgánů činných v trestním řízení by tak k nim neměl přístup nikdo jiný. Nově se zavádí např. i právo oběti trestného činu vzít si s sebou důvěrníka ke všem úkonům trestního řízení či právo kdykoliv v průběhu trestního řízení učinit prohlášení, jaký dopad měl trestný čin na její život.

Součástí tohoto zákona je i poměrně obsáhlá novela trestního řádu, která na uvedený zákon bezprostředně navazuje. Tato novela podrobněji upravuje především práva poškozených v průběhu trestního řízení. Nově se zavádí např. právo poškozeného na seznámení se spisem po skončení vyšetřování. Poškozený i dosud měl právo do spisu nahlédnout, ale pouze z vlastní iniciativy. Nově musí být výslovně vyrozuměn o skončení vyšetřování a o možnosti v konkrétním termínu prostudovat spis. Poškozený může po skončení trestního řízení požadovat po odsouzeném náhradu výdajů, které mu v souvislosti s uplatňováním jeho práv vznikly. Takové právo měl dosud jen ten poškozený, kterému soud v odsuzujícím rozsudku přiznal proti obžalovanému právo na náhradu škody. Nově budou toto práva na náhradu výdajů mít všichni poškození, pokud dojde k odsouzení obžalovaného. Dále např. zákon rozšiřuje omezení týkající se výsledku dětí. Do současné doby platila zvláštní pravidla pro výsledky dětí do 15 let (jde především o

---

²⁹ URL: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/novela-trestniho-zakoniku-a-trestniho-radu-cislo-3902012-sb>

způsob a šetrnost výslechu a pravidlo, že by dítě nemělo být vyslýcháno opakovaně). Nově podle trestního řádu budou tato pravidla platit pro děti do 18 let.³⁰

Nejzásadnější změna trestního řádu se ale týká obviněných. Tato novela trestního řádu totiž do trestního procesu zavádí úplně nový institut předběžných opatření. Trestní řád až do současné doby nic takového neznal, předběžná opatření byla až dosud záležitost občanskoprávní. V trestním řízení mají předběžná opatření sloužit jako jeden z prostředků nahrazujících vazbu obviněného. Do současné doby bylo možné vazbu nahradit zárukou zájmového sdružení či důvěryhodné osoby, peněžitou zárukou (kaucí), písemným slibem obviněného nebo dohledem probačního úředníka. Od 1. srpna 2013 přibude další možnost, a to právě zmíněné předběžné opatření.³¹

Předběžným opatřením může být obviněnému uložen:

- zákaz styku s poškozeným, osobami jemu blízkými nebo s jinými osobami, zejména svědky
- zákaz vstoupit do společného obydlí obývaného s poškozeným a jeho bezprostředního okolí a zdržovat se v takovém obydlí
- zákaz návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami,
- zákaz zdržovat se na konkrétně vymezeném místě,
- zákaz vycestování do zahraničí,
- zákaz držet a přechovávat věci, které mohou sloužit k páčání trestné činnosti,
- zákaz užívat, držet nebo přechovávat alkoholické nápoje nebo jiné návykové látky,
- zákaz hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek
- zákaz výkonu konkrétně vymezené činnosti, jejíž povaha umožňuje opakování nebo pokračování v trestné činnosti.³²

Pokud předběžné opatření bude porušováno, může být obviněnému uložena podle charakteru věci pořádková pokuta nebo jiné předběžné opatření, případně

---

³⁰ URL: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/zakon-o-obetech-trestnych-cinu-a-novela-trestniho-radu-cislo-452013-sb>

³¹ URL: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/zakon-o-obetech-trestnych-cinu-a-novela-trestniho-radu-cislo-452013-sb>

³² URL: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/zakon-o-obetech-trestnych-cinu-a-novela-trestniho-radu-cislo-452013-sb>

může být vzat do vazby. Předběžné opatření bude trvat, dokud to bude třeba, nejdéle ale do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí, kterým dané trestní řízení skončí.³³

---

³³ URL: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/zakon-o-obetech-trestnych-cinu-a-novela-trestniho-radu-cislo-452013-sb>

3. Stadia trestního řízení

3.1 Pojem stadií trestního řízení

Trestní řád stanoví charakter a účel jednotlivých stadií trestních řízení. V těchto stadiích orgány činné v trestním řízení realizují svá práva a povinnosti.

Dle trestního řádu rozlišujeme tato stadia trestního řízení:³⁴

1. Přípravné řízení trestní
2. Předběžné projednání obžaloby
3. Hlavní líčení
4. Opravné řízení
5. Vykonávací řízení

Ad 1. Na přípravném řízení a jeho řádném a zákonném provedení závisí výsledek celého trestního řízení. Hlavním úkolem je zjistit existenci důvodného podezření z trestného činu proti určité osobě. Státní zástupce a policejní orgán mají přispívat k včasnosti a důvodnosti trestního stíhání. Přípravné řízení je neveřejné.³⁵

Ad 2. V rámci předběžného projednání obžaloby se přezkoumá obsah spisu a posoudí se, zda je nutné obžalobu projednat, nebo zda může být nařízeno hlavní líčení. Předseda senátu nařídí předběžné projednání obžaloby z důvodů uvedených v § 186 písm. a) až g) (např. věc patří do příslušnosti jiného soudu, ve věci nejsou v potřebném rozsahu objasněny základní skutečnosti, apod.). Toto předběžné projednání se koná v neveřejném zasedání. Vždy je přezkoumávána celá obžaloba a opodstatněnost obžaloby. Pokud je obviněný ve vazbě, rozhoduje soud současně i o dalším trvání vazby. Soud může vrátit státnímu zástupci věc k došetření s uvedením, v čem je třeba přípravné řízení doplnit nebo které úkony je potřeba provést. Předběžné projednání obžaloby projednává senát, nekoná se před samosoudcem.³⁶

Ad 3. Nejdůležitějším stadiem trestního řízení je hlavní líčení, dochází v něm k rozhodování o vině a trestu. Soud vychází ze skutečností, které byly zjištěny a prokázány důkazy, provedenými v rámci hlavního líčení. Zde je totiž soustředěno těžiště dokazování. V hlavním líčení má rozhodující postavení

³⁴ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 240

³⁵ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 240

³⁶ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 240-243

soud, řídí a usměrňuje průběh celého líčení. Zde dochází k uplatnění základních zásad trestního řízení (zásada stíhání jen ze zákonných důvodů a způsobem uvedeným v trestním řádu, zásada zajištění práva na obhajobu, zásada oficiality, zásada veřejnosti, zásada presumpce nevinny, zásada obžalovací, apod.). Některé osoby jsou povinny být přítomny při hlavním líčení, např. všichni členové senátu, zapisovatel, státní zástupce a také např. obhájce v případech nutné obhajoby. Toto stadium trestního řízení může konat jak senát, tak samosoudce.³⁷

Ad 4. V tomto stadiu trestního řízení dochází k realizaci zásady zákonnosti spravedlivého rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení. Opravné prostředky dělíme na **řádné** (odvolání proti rozsudku, odpor proti trestnímu příkazu a stížnost proti usnesení) a **mimořádné** (dovolání, stížnost pro porušení zákona a obnova řízení).³⁸

Ad 5. Vykonávací řízení má zajistit uskutečnění obsahu rozhodnutí, a to zpravidla za předpokladu, že rozhodnutí nebylo splněno dobrovolně.³⁹

Pokud bychom se zaměřili na podrobnější rozlišení stadií trestního řízení, pak je v tomto pojmu zahrnuto:⁴⁰

1. předsoudní stadia:

- přípravné řízení
- řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu

2. soudní stadia:

- předběžné projednání obžaloby
- hlavní líčení
- řádné opravné řízení
- mimořádné opravné řízení
- vykonávací řízení
- řízení o zahlazení odsouzení
- řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu

---

³⁷ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 243-245

³⁸ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 245

³⁹ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 245

⁴⁰ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 516, 517

V každém stadiu se rozlišují určité fáze, zpravidla se jedná o zahájení, průběh, skončení a rozhodnutí. V předsoudním stadiu jde o kvalifikovanou přípravu určité věci konkrétního podezřelého a obviněného a tato příprava probíhá tak, aby výsledky mohly být použity před soudem, význam tohoto stadia tedy spočívá v tom, že zabraňuje, aby se do soudního stadia dostaly případy, které sem nepatří. Přípravné řízení má tři formy: standardní, rozšířené a zkrácené přípravné řízení.⁴¹

Jádro trestního řízení představují soudní stadia. Hlavní je dospět k meritornímu rozhodnutí, případně zajistit výkon rozhodnutí. Zde má nejdůležitější pozici hlavní líčení, právě v tomto stadiu se základní zásady trestního řízení uplatňují v nejširší míře. O věci je potřeba jednat, rozhodnout o ní a náležitě řízení ukončit.⁴²

Od stadií a fází trestního řízení odlišujeme tzv. formy zasedání:

- a) veřejné zasedání
- b) neveřejné zasedání
- c) hlavní líčení

Ad a) tento typ zasedání je určen k projednání a rozhodování otázek, které se významem a povahou blíží základní otázce trestního řízení, někdy i k projednání otázek viny a trestu (např. rozhodování o řádných a mimořádných opravných prostředcích).⁴³

Ad b) neveřejné zasedání probíhá při jednání soudu o otázkách menšího významu, není zde potřeba provádět důkazy výslechem obviněného, svědka apod. či věc probírat za účasti procesních stran.⁴⁴

Ad c) hlavní líčení je stadiem trestního řízení a zároveň formou, ve které jedná soud, ale přednostně je považováno za stadium.

Tzv. pravidelným průběhem trestního řízení je typický proces, který probíhá v rozsahu stadií přípravného řízení, hlavního líčení a odvolání, případně i vykonávacího řízení. Řízení ale nemusí nutně projít všemi stadii, může

---

⁴¹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 517, 518

⁴² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 518

⁴³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 705, 706

⁴⁴ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 706

skončit např. v předběžném projednání obžaloby, nebo již v přípravném řízení. Opravné řízení je podmíněno podáním opravného prostředku, jeho konání povinné není, a jsou-li splněny zákonem stanovené předpoklady, může dojít i k mimořádnému opravnému řízení.⁴⁵

Vedle klasického (standardního) průběhu řízení se rozvinula nová procesní forma či typ trestního řízení, a tím jsou tzv. odklony. Dle platné právní úpravy existují tyto druhy odklonů:⁴⁶

- 1) podmíněné zastavení trestního stíhání (§ 307 TrŘ)
- 2) narovnání (§ 309 TrŘ)
- 3) podmíněné odložení podání návrhu na potrestání (§ 179g TrŘ)
- 4) odstoupení od trestního stíhání v řízení ve věcech mladistvých (§ 70 ZSM)
- 5) trestní příkaz (§ 314e TrŘ)
- 6) odložení věci za současného schválení narovnání (§ 179c odst.2 písm.g)
- 7) nově také dohoda o vině a trestu (§ 175a a § 175b)

Od odklonů odlišujeme jiné typy řízení, jde o tzv. zvláštní způsoby řízení. Těmito typy se modifikuje standardní průběh trestního řízení. Dle trestního řádu mezi zvláštní způsoby řízení patří:⁴⁷

- 1) řízení proti uprchlému (§ 302 TrŘ)
- 2) řízení před samosoudcem (§ 314a TrŘ)
- 3) zjednodušené řízení před samosoudcem (§ 314b TrŘ)
- 4) řízení v trestních věcech mladistvých podle zvláštního zákona (§ 291 TrŘ, § 36 ZSM)
- 5) řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu (§ 314h TrŘ)
- 6) také řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu (§ 314 l TrŘ)
- 7) a nově také řízení o schválení dohody o vině a trestu (§ 314o TrŘ)

---

⁴⁵ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 517

⁴⁶ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 516

⁴⁷ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 516

3.2 Charakteristika jednotlivých stadií trestního řízení

3.2.1 Postup před zahájením trestního stíhání

Tento pojem je potřeba odlišovat dle toho, zda se v jeho rámci činí podle § 158 odst. 1 trestního řádu všechna potřebná šetření a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících k tomu, že byl spáchán trestný čin, a též nezbytná opatření k předcházení trestné činnosti, či zda je „*postup před zahájením trestního stíhání*“ charakterizován úkony trestního řízení, které mají procesní význam i pro jeho další postup, včetně dokazování. V prvním případě jde o neprocesní postup před zahájením trestního stíhání a tento postup působí jako jakýsi „filtr“ pro přípravné řízení.⁴⁸

3.2.2 Přípravné řízení

Jde o stadium trestního řízení, přesněji řečeno jde o předsoudní stadium a smyslem tohoto řízení je opatření podkladu pro rozhodnutí, zda se věci má zabývat soud nebo má být upuštěno od dalšího trestního stíhání – to můžeme nazývat jako funkci vyhledávací. Není to však jediná funkce, mezi úkony přípravného řízení patří také zajišťování důkazů a obviněného, čili zde máme funkci zajišťovací. Neznamená to však zjišťování všech důkazů, ale jen v takovém rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí, zda má být podána obžaloba, či má být věc vyřízena jinak.⁴⁹

Mezi úkoly přípravného řízení patří pokud možno rychlá reakce na trestný čin, tím se má zabránit ztrátě důkazů, úniku pachatele a zamezit dalšímu páčání trestné činnosti. Dalším úkolem je bránit tomu, aby před soud byla postavena osoba, u které není dostatečné podezření, že může být pachatelem.⁵⁰

Ve vztahu k řízení před soudem má přípravné řízení předběžný charakter, ale má na průběh hlavního líčení i na jeho výsledek významný vliv. Rozsah a obsah je v podstatě určen výsledky přípravného řízení. Dle právní úpravy můžeme přípravné řízení rozdělit do dvou časových úseků, a tím jsou: 1) postup před zahájením trestního stíhání (objasňování skutečností, které nasvědčují

---

⁴⁸ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 520

⁴⁹ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 427

⁵⁰ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 427

tomu, že byl spáchán trestný čin) a 2) vyšetřování (od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby či jiného rozhodnutí ve věci). Toto členění se týká pouze dvou ze tří forem přípravného řízení.⁵¹

Podobu různých variant přípravného řízení určuje povaha trestných činů, přičemž největší význam má zejména závažnost trestných činů a jejich skutková složitost, dle těchto kritérií rozlišujeme tři formy přípravného řízení, a to přípravné řízení standardní, rozšířené (týká se těch trestných činů, o nichž koná řízení v prvním stupni krajský soud) a zkrácené (zde jde o málo závažné a skutkově jednoduché trestné činy). Právě zkrácené přípravné řízení nezná členění na dva časové úseky popsané výše.⁵²

Přípravné řízení probíhá neveřejně, aby nebylo mařeno či ztěžováno provádění jednotlivých úkonů. Existuje však výjimka z této zásady neveřejnosti, a tím je právo obhájce být přítomen při určitých vyšetřovacích úkonech. A co se týká ostatních základních zásad trestního řízení, v přípravném řízení se vůbec neuplatňuje zásada obžalovací, naproti tomu zásada oficiality je v tomto stadiu plně uplatněna. Tzv. zkrácené přípravné řízení se koná v případě, že byl podezřelý přistižen při činu či bezprostředně poté, a dále jde o trestný čin, o němž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a horní hranice trestu odnětí svobody nepřevyšuje tři roky. Tento způsob přípravného řízení zahrnuje pouze postup před zahájením trestního stíhání.⁵³

Oproti tomu nejzávažnější trestné činy se vyšetřují v rozšířeném přípravném řízení. Rozdíl zde je v tom, že policejní orgán má delší dobu pro vyšetřování, než je tomu u standardního přípravného řízení, a důkazy jsou policejním orgánem prováděny (během standardního přípravného řízení policejní orgán důkazy vyhledává).⁵⁴

Mezi orgány přípravného řízení patří policejní orgán, státní zástupce a v některých případech zde rozhoduje i soud. Objasňování a prověřování skutečností uskutečňuje policejní orgán, státní zástupce se může účastnit provádění úkonů, může jednotlivý úkon také provést osobně, rozhoduje o

---

⁵¹ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 428, 429

⁵² Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 415

⁵³ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 429-430

⁵⁴ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 518

použití operativně pátracích prostředků, sám vyšetřuje některé trestné činy a především vykonává dozor nad zachováváním zákonnosti. Soud rozhoduje jen v případech, jde-li o nejzávažnější zásahy do ústavně zaručených práv a svobod, např. rozhoduje o vazbě, o vydání příkazu k zatčení, k domovní prohlídce či k odposlechu. Dále je potřeba souhlasu soudce k otevření či k záměně zásilky, předchozí souhlas je třeba ke sledování osob a věcí, a pokud je nutné provést některý z neopakovatelných či neodkladných úkonů, je takový úkon proveden za účasti soudce.⁵⁵

3.2.2.1 Vztah přípravného řízení a hlavního líčení

Existují dva základní typy tohoto vztahu.⁵⁶

- a) Silný typ přípravného řízení – v tomto případě se v hlavním líčení zpravidla jen opakují důkazy, jenž byly provedeny v přípravném řízení. Zde se tedy jedná o pozici slabého hlavního líčení proti silnému přípravnému řízení. Dochází k přímému ovlivnění rozhodnutí v hlavním líčení, rozsah dokazování je v přípravném řízení stejný jako v hlavním líčení.
- b) Slabý typ přípravného řízení – v tomto typu je rozsah dokazování v přípravném řízení omezen, jádrem trestního řízení je hlavní líčení. Dokazují se jen okolnosti, které stanoví, zda je podezření z trestného činu odůvodněno natolik, aby byla podána obžaloba, či zda je důvod pro jiné rozhodnutí. Účelem přípravného řízení je jen umožnit žalobci rozhodnout se, zda podá obžalobu či nikoliv. V hlavním líčení je těžiště dokazování a také v tomto stadiu dochází k nejširšímu uplatnění základních zásad.

Postupnými novelami se měnila původní koncepce silného typu přípravného řízení, zejména novelou z roku 2001 (zákon č. 265/2001 Sb.) a v celkové struktuře se tak zeslabila váha přípravného řízení, došlo k posílení vlivu soudního řízení.⁵⁷

---

⁵⁵ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s.

⁵⁶ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 431

⁵⁷ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 432

Dle jiné teorie se však rozlišují celkem tři základní koncepce. Jak již bylo výše zmíněno, první koncepcí je přípravné řízení jako těžiště řízení, čili zde jde o silné přípravné řízení. Ve druhé koncepci je považováno za silné hlavní líčení, je chápáno jako těžiště dokazování a naopak přípravné řízení je slabé. A právě třetí koncepcí je názor, že těžiště dokazování a rozhodování sice je hlavní líčení, avšak i přípravné řízení má určitou silnou pozici. Je bráno sice jako pomocné stadium, nicméně je důležité. Pro vztah těchto dvou stadií je mimo jiné také typické odlišné uplatňování základních zásad.⁵⁸

3.2.3 Předběžné projednání obžaloby

Jde o samostatné a fakultativní stadium trestního řízení, v němž jsou soudem přezkoumávány výsledky přípravného řízení, zda poskytují spolehlivý podklad pro další řízení a zda bylo přípravné řízení konáno v souladu se zákony. Toto stadium je upraveno v § 185 a následujících TrŘ. Následuje po přípravném řízení, pokud bylo skončeno podáním obžaloby. Podáním trestní věc přechází na soud. Obžalobu však předběžně neprojednává samosoudce.⁵⁹

Hlavním cílem je tedy přezkoumat obžalobu, zejména prověřit, zda je dána věcná a místní příslušnost soudu, zda nedošlo v přípravném řízení k procesním vadám a zda byly objasněny všechny základní skutečnosti. Účelem ale není řešit otázku viny obviněného, nejedná se o náhradu hlavního líčení. V předběžném projednání obžaloby je možné využít i některých způsobů odklonu, např. podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání a u mladistvých odstoupení od trestního stíhání.⁶⁰

Dle § 185 odst.1 TrŘ podanou obžalobu přezkoumá předseda senátu a posoudí, zda je nutné ji předběžně projednat nebo zda o ní může nařídít hlavní líčení. Je možné obviněného vyslechnout a opatřit potřebná vysvětlení, pokud to může usnadnit rozhodování. (§ 185 odst.2) Nelze však provádět důkazy vztahující se k otázce viny a nelze nahrazovat procesní úkony, které měly být vykonány v přípravném řízení.⁶¹

Poté, co předseda senátu přezkoumá obžalobu, může nařídít hlavní líčení (představuje-li obžaloba spolehlivý podklad pro hlavní líčení a netrpí žádnými

⁵⁸ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 519

⁵⁹ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 480

⁶⁰ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 481

⁶¹ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 482

vadami), učiní jiný úkon směřující k rozhodnutí ve věci či nařídí předběžné projednání obžaloby (pokud obžaloba není dostatečným podkladem a trpí určitými nedostatky). A důvody pro předběžné projednání obžaloby jsou dle § 186 tyto: věc patří do příslušnosti jiného soudu, věc má být postoupena dle § 171 odst.1, jsou zde okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání dle § 172 odst.1, přerušení dle § 173 odst.1 písm. a) až d) nebo podmíněné zastavení dle § 307, dále skutek bude potřeba posoudit podle jiného ustanovení trestního zákona, přípravné řízení nebylo provedeno zákonným způsobem, nejsou ve věci objasněny potřebné skutečnosti a novým důvodem předběžného projednání obžaloby je vhodnost sjednání dohody o vině a trestu vzhledem k okolnostem případu.

Po předběžném projednání obžaloby soud podle § 188 TrŘ: předloží věc k rozhodnutí o příslušnosti, věc postoupí, zastaví trestní stíhání, přeruší trestní stíhání, vrátí věc k došetření státnímu zástupci, podmíněně zastaví trestní stíhání či rozhodne o schválení narovnání. Dle § 192 TrŘ pokud je obviněný ve vazbě, rozhoduje soud vždy o trvání vazby.

3.2.4 Hlavní líčení

Jedná se o obligatorní a nejdůležitější stadium trestního řízení, v tomto stadiu se rozhoduje o hlavní otázce trestního řízení, a tím je otázka viny a trestu obžalovaného, případně ochranné opatření a náhrada škody. V hlavním líčení se základní zásady uplatňují v nejširší míře, průběh je určen zásadou obžalovací. Soudní jednání má charakter sporu mezi žalobcem a žalovaným, procesní postavení státního zástupce (čili žalobce) a obžalovaného je procesně rovnoprávné. Státní zástupce vystupuje tak, aby byly objasněny všechny důležité skutečnosti, navrhuje provedení důkazů, jenž nebyly navrženy v obžalobě. Zpravidla půjde o důkazy, které podporují obžalobu, ale musí upozorňovat také na okolnosti, které svědčí i ve prospěch obviněného.⁶²

Dle § 182 TrŘ může vzít státní zástupce obžalobu zpět, a to do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě. Po zahájení hlavního líčení je to možné jen pokud obžalovaný netrvá na pokračování. Zpětvzetím se věc vrátí do přípravného řízení.

---

⁶² Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 491, 492

Obviněný má zaručené právo na obhajobu, hlavně prostřednictvím obhájce, ale má také právo hájit se sám. Soud má v hlavním líčení tu roli, že přezkoumává obvinění dané v obžalobě, provádí důkazy a odpovídá za správné a úplné zjištění stavu věci a za to, že rozhodnutí bude zákonné. Právě v hlavním líčení je těžiště dokazování a rozhodnutí v trestním řízení, což znamená, že předchozí stadia (přípravné řízení a předběžné projednání obžaloby) mají pouze předběžnou povahu.⁶³

Průběh hlavního líčení probíhá pravidelně takto: počátek hlavního líčení, dokazování, závěr hlavního líčení a rozhodnutí soudu. K zahájení hlavního líčení dochází sdělením věci, která bude projednávána, a to předsedou senátu. Poté je státní zástupce vyzván, aby přednesl obžalobu. Předmětem dokazování je určen okruh otázek, které jsou objasňovány. Výsledkem obžalovaného dokazování začíná a některé ze stran mohou samy provést důkaz. V závěru hlavního líčení jsou provedeny dva úkony: závěrečná řeč (předseda senátu uděluje slovo) a právo posledního slova obžalovaného. Po provedení závěrečné řeči státním zástupcem promluví také poškozený, zúčastněná osoba, obhájce a případně obžalovaný. Vždy poslední mluví obhájce, nebo obžalovaný. Soud rozhoduje jen o skutku uvedeném v žalobním návrhu obžaloby a rozhodnutí se musí týkat téhož obviněného a téhož skutku. Rozhodnutí může mít různou podobu a různý význam. Odlišujeme tyto tři skupiny:

- Rozhodnutí meritorní povahy – jedná se o odsuzující nebo zprošťující rozsudek, usnesení o zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, o postoupení věci mimosoudnímu orgánu, o odstoupení trestního stíhání v trestních věcech mladistvých.
- Rozhodnutí zatímní povahy (neřeší věc konečným způsobem) – usnesení o přerušení trestního stíhání, o postoupení věci jinému orgánu, o vrácení věci státnímu zástupci k došetření.
- Podmíněné zastavení trestního stíhání – tzv. mezitímní rozhodnutí.⁶⁴

---

⁶³ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 492, 493

⁶⁴ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 500-520

3.2.5 Řádné opravné řízení

Mezi řádné opravné prostředky patří odvolání a stížnost a jde o takové prostředky, které lze podat proti dosud nepravomocným rozhodnutím. Odpor je zvláštním opravným prostředkem, který je podáván proti trestnímu příkazu. Řádné opravné řízení má fakultativní povahu, záleží tedy jen na tom, zda je opravný prostředek podán či ne. Účelem tohoto typu opravného řízení je náprava rozsudku soudu prvního stupně.⁶⁵

Přesněji u odvolání existuje několik základních rysů. Odvolací právo má být vytvořeno na co nejširším základě, čili odvolání má být předpokladem přezkumu co nejširšího počtu rozsudků a právo odvolat se má poskytnout širokému okruhu osob. Lhůta k podání odvolání je dostatečně dlouhá a počíná plynout až po doručení rozsudku. Dále oprávněná osoba vymezuje rozsah přezkoumání a odvolací soud je tímto rozsahem vázán. Významným rysem odvolání je jeho rychlost, jednoduchost a všestranné zpřístupnění. Osoby oprávněné podat odvolání jsou: státní zástupce (ve prospěch i v neprospěch obžalovaného/poškozeného/zúčastněné osoby), obžalovaný (ve svůj prospěch), zúčastněná osoba a poškozený. Důvody odvolání mohou být následující: vady skutkové, hmotněprávní či procesněprávní, výrok nebyl učiněn či došlo k porušení ustanovení.⁶⁶

Stížnost je opravný prostředek proti usnesením. Je přípustná proti každému usnesení policejního orgánu, omezení podání stížnosti je u usnesení soudu či státního zástupce a například proti usnesení Nejvyššího soudu není vůbec stížnost přípustná.⁶⁷

3.2.6 Mimořádné opravné řízení

V tomto případě jde o stadium výjimečné, samozřejmě též fakultativní a je směřováno proti pravomocným rozhodnutím. Mezi mimořádné opravné prostředky patří obnova řízení (§ 277 - § 289 TrŘ), stížnost pro porušení zákona (§ 266 až 276 TrŘ) a dovolání (§ 265a až s). A právě dovolání bylo zavedeno novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. Cílem bylo odstranit nerovnost

---

⁶⁵ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 527

⁶⁶ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 536-546

⁶⁷ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 579-581

v postavení procesních stran, pokud se chtějí domáhat nápravy cestou mimořádných opravných prostředků.⁶⁸

3.2.7 Vykonávací řízení

Předmětem není každé rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, tím je dána fakultativní povaha. Účelem je nucené uskutečnění rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení za podmínky, že nebylo splněno dobrovolně.⁶⁹

Jde-li o výkon odsuzujícího rozsudku, pak se jedná o samostatné procesní stadium a zároveň jde o poslední stadium typického průběhu trestního řízení.⁷⁰

3.2.8 Řízení o zahlazení odsouzení

I toto řízení má fakultativní povahu a jedná se v tomto stadiu o rozhodování splnění či nesplnění podmínek zahlazení odsouzení. Podmínkou je výkon, prominutí trestu či promlčení výkonu. Může se také jednat o řádný život odsouzeného, a to nepřetržitě po stanovenou dobu.⁷¹

3.2.9 Řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu

Novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. bylo zakotveno toto stadium. Účelem je náprava nezákonných rozhodnutí či zákaz provádět nezákonné zásahy orgánu veřejné moci. V trestním řádu je toto stadium upraveno v § 314h až 314k a z těchto ustanovení vyplývá několik zásad, např. zásada kontinuity řízení, vázanost právním názorem či zákaz reformationis in peius.⁷²

---

⁶⁸ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 528

⁶⁹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 528-529

⁷⁰ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 671

⁷¹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 529

⁷² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 529

4. Platná právní úprava přípravného řízení trestního

Nejdříve bych zde ráda popsala ústavněprávní základy a základní zásady přípravného řízení, poté se budu věnovat subjektům přípravného řízení, formami a nakonec jeho průběhem. Při popisu struktury přípravného řízení se zaměřuji na zkrácené přípravné řízení, které se nyní koná o trestných činech s trestem odnětí svobody do pěti let. A dále se v této podkapitole budu věnovat novému institutu, a tím je dohoda o vině a trestu. Dle mého názoru je také důležité popsat úpravu zahraničního přípravného řízení, proto jsem tuto kapitolu rozšířila o právní úpravu v některých evropských státech.

4.1 Ústavní základy a základní zásady přípravného řízení

Východiskem úpravy v České republice je Ústava a Listina základních práv a svobod, zřetel je brán i na mezinárodní smlouvy upravené v čl. 10 Ústavy, kterými je Česká republika vázána.

V našem trestním řádu jsou základní zásady trestního řízení vymezeny v § 2. Tvoří jednotný celek a mají zásadní význam pro výklad a aplikaci jednotlivých ustanovení, vyjadřují smysl trestního řádu. Nejpodstatněji se základní zásady uplatňují v řízení před soudem, naopak v přípravném řízení se některé zásady neuplatňují, např. zásada veřejnosti. V řízení o trestních věcech mladistvých se uplatňují specifické zásady, jelikož je potřeba přihlídnout k věku, k duševní vyspělosti.⁷³

Jednotlivé zásady se vzájemně doplňují a podporují se, mezi nimi má hlavní postavení zásada materiální pravdy. Ne všechny zásady jsou přímo obsaženy v trestním řádu, vyskytují se např. v Ústavě, v Listině či v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Určité zásady považujeme za zásady organizace soudnictví, např. zásada nezměnitelnosti soudu, vázanost soudu pouze zákonem, apod.⁷⁴

Nyní bych ráda charakterizovala jednotlivé zásady.

⁷³ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 30-31

⁷⁴ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 31

4.1.1 Zásada stíhání jen ze zákonných důvodů

Je to nejdůležitější zásada trestního řízení, která vyplývá z čl. 8 odst. 2 Listiny a je obsažena v § 2 odst. 1 TrŘ: „*Nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví tento zákon.*“

Jde o záruku, že občané nebudou stíháni bezdůvodně a že lze do jejich práv a svobod zasáhnout pouze ze zákonných důvodů. Trestní stíhání má být vedeno v souladu se zákonem. Důkaz nemůže být získaný nezákonným způsobem a nelze jej použít ani v případě, že se prokáže jeho pravdivost.⁷⁵

4.1.2 Zásada spolupráce orgánů činných v trestním řízení se zájmovými sdruženími občanů

Pod pojmem zájmové sdružení občanů jsou chápány odborové organizace, organizace zaměstnavatelů, církve, náboženské společnosti a právnické osoby zaměřené na charitativní činnost s výjimkou politických stran a hnutí.

Zájmová sdružení mohou poskytnout záruku za chování obviněného, jehož trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno, dále záruku za převýchovu odsouzeného, za dovršení převýchovy odsouzeného (v případě podmíněného propuštění) či za vazbu.⁷⁶

4.1.3 Zásada obhajoby

Tato zásada je zakotvena v trestním řádu v § 2 odst. 13 TrŘ. Podstatou je zajištění práva na obhajobu osobě, proti níž se vede trestní řízení. Zásada je spojena se zásadou presumpce nevinoty. V tomto právu je zahrnuta obhajoba materiální (čili právo hájit se sám, být vždy řádně poučen o svých právech a povinnostech) a obhajoba formální (právo zvolit si obhájce). V případě nutné obhajoby může být obhájce ustanoven i proti vůli obviněného. Povinností obhájce je přispívat k objasnění skutkového stavu věci jen ve prospěch obviněného.⁷⁷

4.1.4 Zásada oficiality

Touto zásadou je dána povinnost orgánů činných v trestním řízení postupovat z úřední povinnosti a také jde o právo státu potrestat pachatele.

⁷⁵ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 34

⁷⁶ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 34-35

⁷⁷ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 35-36

Obecně je tato zásada zakotvena v § 2 odst. 4 TrŘ trestního řádu, je však konkretizována i v dalších ustanoveních. Např. dle § 158 odst. 1 TrŘ je policejní orgán povinen odhalovat trestné činy, odhalovat jejich pachatele a činit nezbytná opatření k předcházení trestné činnosti. Dle § 164 odst. 1 TrŘ je policejní orgán povinen postupovat iniciativně, tak, aby byly objasněny skutkové okolnosti důležité pro posouzení případu. Trestní věci se projednávají co nejrychleji (zásada rychlosti řízení) a je potřeba šetřit práva a svobody. Zasahovat do práv a svobod je možné pouze ze zákonných důvodů a jen v nezbytné míře pro zajištění účelu (zásada přiměřenosti). Trestní proces je tímto principem nejvíce odlišen od občanského soudního řízení, kde je postup ex officio výjimkou. Existují však i výjimky ze zásady oficiality v trestním procesu, např. v opravném řízení (zahájeno je pouze podáním opravného prostředku), pouze na žádost oprávněných osob rozhoduje soud o zahlazení odsouzení, rozhodnutí o znalečném a svědečném, atd.⁷⁸

4.1.5 Zásada legality

Jde o zásadu vyjádřenou v § 2 odst.3 TrŘ a zní: *“Státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, nichž se dozví, pokud zákon nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak.“*

Pokud jsou tedy splněny všechny zákonné předpoklady, mají být stíhány všechny zjištěné trestné činy. Opakem této zásady je pak zásada oportunity (účelnosti), která vyjadřuje oprávnění státního zástupce nezahajovat trestní stíhání, ačkoliv jsou zákonné podmínky splněny, pokud se trestní stíhání nejeví účelným. Existují výjimky ze zásady legality, kdy trestné činy stíhat nelze: poškozený neudělí souhlas ke stíhání osoby, jde o osoby požívající imunity a výsady, je-li jurisdikce státu zúžena mezinárodní smlouvou nebo je-li trestní stíhání nepřipustné. Dále zde existují případy, kdy trestné činy mohou být stíhány, ale nemusí, a to případy, kdy: státní zástupce může věc odložit, může trestní stíhání zastavit nebo jsou splněny podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání, pro narovnání či pro odstoupení od trestního stíhání.⁷⁹

---

⁷⁸ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 36-37

⁷⁹ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 37-38

4.1.6 Zásada obžalovací

Zásada obžalovací vyjadřuje možnost trestního stíhání před soudy pouze na základě obžaloby či návrhu na potrestání. Podává jej státní zástupce a zastupuje veřejnou žalobu v řízení před soudem. Zásadou obžalovací je vyjádřen princip „nemo iudex sine autore“, což znamená „bez žalobce není soudce“. Opakem této zásady je princip inkviziční, založený na zásadě vyšetřovací. V inkvizičním procesu byly všechny procesní funkce v rukou soudce, který opatřoval i prováděl důkazy a který také sám rozhodoval o vině či nevině. Důsledkem tohoto procesu bylo zcela minimalizované právo obviněného na obhajobu.⁸⁰

Dle trestního řádu může být obžaloba podána pouze proti obviněnému a pouze pro skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání. Soud rozhoduje o skutku uvedeném v žalobním návrhu. Žalobu je možné vzít zpět do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě. Zásada obžalovací ovlivňuje zejména provádění dokazování, kde mají aktivní roli strany tím, že zasahují do průběhu dokazování.⁸¹

4.1.7 Zásada vyhledávací

Jde o konkretizaci zásady legality a zásady oficiality. Orgány činné v trestním řízení zjišťují z úřední povinnosti všechny skutečnosti, důležité pro trestní řízení. Této povinnosti nejsou orgány činné v trestním řízení zbaveny ani v případě doznání obviněného. Státní zástupce musí uvést v obžalobě důkazy, jejichž provedení v hlavním líčení navrhuje, soud je však oprávněn provádět i takové důkazy, které státní zástupce ani jiná strana nenavrhl.⁸²

4.1.8 Zásada bezprostřednosti

Zde jsou vyjádřeny dva požadavky, a to aby důkazy byly provedeny bezprostředně před soudem a aby soud rozhodoval pouze na základě důkazů před ním provedených, čili musí rozhodovat na základě bezprostředního dojmu. Dalším požadavkem je získávání dokazované skutečnosti ze zdroje nejbližšího té skutečnosti. I zde existuje výjimka z této zásady, a to je vydání trestního příkazu, který samosoudce může vydat bez projednání věci v hlavním líčení, až

---

⁸⁰ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 38-39

⁸¹ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 39

⁸² Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 40

podáním odporu se lze domoci hlavního líčení. Z této zásady vyplývají dva principy: nezměnitelnost složení soudu a nepřerušitelnost soudního jednání.⁸³

4.1.9 Zásada ústnosti

Soud rozhoduje na základě ústně provedených důkazů. Ke každému provedenému důkazu se může obviněný vyjádřit v řízení před soudem. Výjimkou z této zásady je přečtení protokolu o výslechu svědka, znalce, osoby mladší 15 let či přečtení protokolu o dřívější výpovědi obžalovaného.⁸⁴

4.1.10 Zásada presumpce nevin

Podstatou je, že dokud není vyslovena vina odsuzujícím pravomocným rozsudkem, nelze na toho, proti němuž je vedeno trestní řízení, hledět, jako by byl vinen. Z této zásady plyne procesní pravidlo „*In dubio pro reo*“ a tím se rozumí, že pokud se v otázce viny vyskytují jakékoliv pochybnosti a není možné je odstranit, je třeba rozhodnout ve prospěch obviněného. Dalším procesním pravidlem je povinnost prokázat vinu pro vyslovení odsuzujícího rozsudku a posledním pravidlem je šetření osobnosti obviněného.⁸⁵

4.1.11 Zásada volného hodnocení důkazů

Orgán činný v trestním řízení hodnotí důkazy dle svého vnitřního přesvědčení a pečlivě uváží všechny okolnosti případu. Je nutné zabývat se pravdivostí i věrohodností důkazu. Důkazy je potřeba hodnotit z hlediska zákonnosti, pravdivosti a závažnosti důkazů. Při volném hodnocení důkazů je nutné vycházet z pravidel formální logiky a tzv. právního myšlení.⁸⁶

4.1.12 Zásada veřejnosti

Nejširší uplatnění má tato zásada v hlavním líčení a veřejném zasedání. Tato zásada spočívá v určité kontrole výkonu trestního soudnictví veřejností a je to záruka pro obžalovaného, že dojde k plnému uplatnění jeho práv. Veřejnost může být vyloučena pouze ze zákonných důvodů, a tím jsou situace, kdy by mohlo dojít k ohrožení utajovaných informací, mravnosti, nerušeného

---

⁸³ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 40

⁸⁴ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 41

⁸⁵ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 41-42

⁸⁶ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 42

průběhu jednání, bezpečnosti či jiného zájmu svědka. I přes vyloučení veřejnosti má však obviněný právo žádat o povolení přístupu dvou jeho důvěrníkům. Rozsudek je však vždy veřejně vyhlášen.⁸⁷

4.1.13 Zásada materiální pravdy

Jde o zásadu zjišťování skutkového stavu věci bez důvodných pochybností. Dokazování věci probíhá v takovém rozsahu, který je nezbytný z hlediska zjištění skutkového stavu věci. Aby tato zásada mohla být naplněna, je potřeba realizace ostatních zásad trestního řízení, zejména zásady vyhledávací, oficiality, volného hodnocení důkazů. Skutkový stav věci musí být bezpečně a bezpochybně zjištěn.⁸⁸

4.2 Subjekty a strany v trestním řízení

4.2.1 Obecně o subjektech trestního řízení

Dle českého trestního řádu jsou subjekty trestního řízení zejména orgány činné v trestním řízení (soud, státní zástupce, policejní orgán) a osoba, proti níž se vede řízení, dále poškozený, zúčastněná osoba, osoby s tzv. samostatnými obhajovacími právy, probační úředník či orgán sociálně-právní ochrany dětí (pokud jde o řízení proti mladistvým). Patří sem i další osoby, např. svědek, znalec, tlumočník. Tyto osoby jsou však subjekty jen v případě, že uplatňují nároky na svědečné, znalečné nebo tlumočné. Strany v trestním řízení jsou oprávněny u soudu uplatňovat nebo podporovat obžalobu nebo proti obžalobě sebe či jiné obhajovat.⁸⁹

Subjekt trestního řízení je charakteristický právní subjektivitou, tj. schopností mít práva a povinnosti. Dle zásady rovnosti před zákonem je právní subjektivita všech subjektů shodná. Jde o činitele, kteří vykonávají vlastní vliv na průběh trestního řízení a tento vliv realizují prostřednictvím procesních práv

---

⁸⁷ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 43

⁸⁸ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 43-44

⁸⁹ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 4. aktualizované vydání. Linde Praha, a.s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství, 2006, s. 85-86

či procesních povinností. Právě na rozsahu procesních práv a povinností závisí to, jaké je procesní postavení subjektu.⁹⁰

4.2.2 Orgány činné v trestním řízení

4.2.2.1 Státní zástupce

Pro identifikaci trestného činu je potřeba zvláštního orgánu, jenž uplatňuje zájem lidské společnosti vůči odporujícím zájmům tím, že trestně stíhá rušitele a případně jej postaví před soud. Tento orgán musí být státním orgánem, protože stát má sloužit zájmům lidské společnosti a je považován za způsobilého, aby o tyto zájmy pečoval. A právě toto právo vykonává veřejný žalobce, tj. státní zástupce. Jeho úloha se mění během různých stadií trestního řízení. V soudním stadiu je jeho pozice poněkud slabší, naopak v přípravném řízení má zcela dominantní postavení.⁹¹

Státní zástupce je upraven v Ústavě, v trestním řádu a v zákoně o státním zastupitelství (č. 238/1993 Sb.)

Státní zastupitelství je státní úřad, který je povolán k uskutečňování trestního stíhání. V Ústavě je definován v čl.80, kde je vymezena jeho činnost jako zastupování veřejné žaloby a vykonávání dalších úkolů, které mu svěřil zákon. Hlavní působností je tedy trestní řízení.⁹²

Podrobněji jsou jeho úkoly vymezeny v zákoně č. 238/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů. Dle tohoto zákona:

- jde o orgán veřejné žaloby v trestním řízení
- plní další úkoly vyplývající z trestního řádu
- vykonává dozor nad dodržováním předpisů za podmínek a v rozsahu daném zákonem, a to tam, kde je vykonávána vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení či tam, kde je omezována osobní svoboda
- má za úkol podílet se na prevenci kriminality a poskytovat pomoc obětem trestné činnosti.

---

⁹⁰ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 45

⁹¹ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 4. aktualizované vydání. Linde Praha, a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství, 2006, s. 153

⁹² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 193

V trestním řízení nevystupuje fakticky celé státní zastupitelství, toto přísluší vždy konkrétnímu státnímu zástupci. Výslovné vyjádření je v zákoně o státním zastupitelství v § 23 odst.1, kde je stanoveno, že působnost státního zastupitelství je zajištěna státním zástupcem a jeho výkonem funkce, provedené úkony jsou považovány za úkony státního zastupitelství. Základní principy tohoto orgánu jsou tyto:

- zákonnost – postupuje z úřední povinnosti, v souladu se zákonem
- nestrannost – respektuje rovnost před zákonem, chrání základní lidská práva a svobody
- objektivita – věnuje pozornost všem okolnostem, a to bez ohledu na obtížnost či důsledky
- účinnost – postupuje rychle, účinně, měl by minimálně zatěžovat občany řízením
- nezávislost – je nezávislý na jiných orgánech, má výhradní ústavní postavení ve vztahu k jiným státním orgánům, z toho vyplývá nezasahování do činnosti, nezastupitelnost a nenahraditelnost jinými orgány
- nedílnost – každé státní zastupitelství a každý státní zástupce představují celou instituci jako celek
- hierarchie – jde o soustavu právně vymezených vzájemných vazeb a vztahů mezi jednotlivými úřady, jedná se zejména o dohled čili zajištění kontrolních vztahů mezi různými stupni.⁹³

V řízení před soudem má postavení strany, což neplatí o přípravném řízení. Jeho povinností je stíhat veškeré trestné činy, o nichž se dozví, projednávat trestní věci co nejrychleji, šetřit práva a svobody zaručené Listinou a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána. V přípravném řízení státní zástupce především odpovídá za zákonnost jeho průběhu. Může uložit policejnímu orgánu provedení úkonů, kterých je potřeba k objasnění věci a ke zjištění pachatele, významnou roli má i ve vazebním řízení, v řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání a narovnání.⁹⁴

---

⁹³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 194-196

⁹⁴ Císařová, D., Fenyk, J., Grivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 4. aktualizované vydání. Linde Praha, a.s., 2006, s. 158

Dle trestního řádu § 157 odst. 2 je státní zástupce k prověření skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, oprávněn:

- vyžadovat od policejního orgánu spisy, včetně spisů, v nichž nebylo zahájeno trestní řízení, dokumenty, materiály a zprávy o postupu při prověřování oznámení,
- odejmout kteroukoliv věc policejnímu orgánu a učinit opatření, aby věc byla přikázána jinému policejnímu orgánu,
- dočasně odložit zahájení trestního stíhání

Státní zástupce při vykonávání dozoru nad přípravným řízením je dále oprávněn dle § 174 odst. 2 TrŘ:

- dávat závazné pokyny k vyšetřování trestných činů,
- vyžadovat od policejního orgánu spisy, dokumenty, materiály a zprávy o spáchaných trestných činech za účelem prověrky, zda policejní orgán včas zahajuje trestní stíhání a řádně v něm postupuje,
- zúčastnit se provádění úkonů policejního orgánu, osobně provést jednotlivý úkon nebo i celé vyšetřování a vydat rozhodnutí v kterékoliv věci; přitom postupuje podle ustanovení tohoto zákona pro policejní orgán a proti jeho rozhodnutí je přípustná stížnost ve stejném rozsahu jako proti rozhodnutí policejnímu orgánu,
- vracet věc policejnímu orgánu se svými pokyny k doplnění,
- rušit nezákonná nebo neodůvodněná rozhodnutí a opatření policejního orgánu, která může nahrazovat vlastními; u usnesení o odložení věci může tak učinit do 30 dnů od doručení; jestliže rozhodnutí policejního orgánu nahradil vlastním rozhodnutím jinak než na podkladě stížnosti oprávněné osoby proti usnesení policejního orgánu, je proti jeho rozhodnutí přípustná stížnost ve stejném rozsahu jako proti rozhodnutí policejního orgánu,
- přikázat, aby úkony ve věci prováděla jiná osoba služebně činná v policejním orgánu.

Kromě kontroly postupu policejního orgánu stanoví trestní řád i určitá výlučná oprávnění, jsou taxativně vymezena v § 175 odst. 1 TrŘ:

- rozhodnout o zastavení, podmíněném zastavení nebo přerušení trestního stíhání a o postoupení věci jinému orgánu,
- podat obžalobu,
- sjednat dohodu o vině a trestu s obviněným a podat návrh na její schválení,
- rozhodovat o propuštění z vazby či o propuštění z vazby za současného nahrazení vazby některým opatřením, o změně důvodu vazby, pokud pominul některý z důvodů vazby,
- nařídit zajištění majetku obviněného a určit, na které prostředky a věci se toto zajištění nevztahuje, anebo zrušit takové zajištění,
- provést zajištění nároku poškozeného na náhradu škody a omezit nebo zrušit takové zajištění anebo věc z něho vyjmout,
- rozhodnout o zničení zajištěné věci podle § 81b
- nařídit exhumaci mrtvol,
- navrhnout vyžádání obviněného z ciziny,
- provést předběžné šetření v řízení o vydání do ciziny.

Státní zástupce má v přípravném řízení zcela dominantní postavení a má za jeho průběh plnou odpovědnost. Tato dominance je zvýrazněna tím, že jsou mu trestním řádem svěřena ta nejvýznamnější rozhodnutí v přípravném řízení. Takové postavení má státní zástupce i ve zkráceném přípravném řízení. Dle § 179a odst.3 on sám koná sám celé zkrácené přípravné řízení o trestných činech příslušníků Policie ČR, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace. Rozhoduje též o stížnostech proti rozhodnutí policejního orgánu.⁹⁵

Jen státní zástupce je oprávněn podat obžalobu k soudu nebo návrh na potrestání, pokud šlo o zkrácené přípravné řízení. V obžalobě státní zástupce též navrhuje, aby soud uložil některé z ochranných opatření (ochranné léčení, ochranná výchova, zabránění věci). Oprávnění státního zástupce při provádění právního styku s cizinou jsou významná zejména při převzetí a předávání osob

---

⁹⁵ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 204-208

a věcí, vydávacím řízení, v řízení o evropském zatýkacím rozkazu, při dožádání, atd.⁹⁶

Státní zastupitelství funguje v rámci čtyřstupňové soustavy. Tato soustava je tvořena Nejvyšším státním zastupitelstvím, vrchními, krajskými a okresními státními zastupitelstvími. Právě princip hierarchie je uplatňován mezi jednotlivými stupni soustavy. Vyšší státní zastupitelství může zasahovat do věcí nižších státních zastupitelství, v případě Nejvyššího státního zastupitelství se tento princip uplatňuje v určité míře proti všem nižším státním zastupitelstvím.⁹⁷

4.2.2.2 Policejní orgán

Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. se změnil samotný obsah pojmu policejní orgán. Dle § 12 odst. 2 tr. ř. se policejními orgány rozumějí útvary Policie České republiky. Tyto orgány prověřují skutečnosti, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, a dále konají vyšetřování.⁹⁸

Úkoly policie nově vymezuje zákon o Policii České republiky v § 2: *“Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.“*

Pod pojmem policejní orgán jsou chápány útvary a orgány, ale trestně procesní činnosti vykonávají jednotliví policisté a příslušníci ostatních institucí (vězeňská služba, celní služba,...), a proto se v trestním řádu objevuje i pojem „osoba v něm služebně činná“. Útvary policie mají specifické postavení v trestním řízení a tím je „orgán činný v trestním řízení“. Tento orgán má zejména pomáhat státnímu zástupci při naplňování jeho úlohy, a tím je realizace trestního stíhání a prosazování požadavku legality. Jednotliví policisté jsou vázáni pokyny státního zástupce a při výkonu služby v policii jako takové jsou policisté vázáni pokyny nadřízených osob. Proti pokynům státního zástupce

⁹⁶ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 4. aktualizované vydání. Linde Praha, a.s., 2006, s. 157-158

⁹⁷ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 196-197

⁹⁸ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 61-62

však nemůže policejní orgán podávat námitky. Co se tedy týká vztahu státního zástupce a policejního orgánu, patří státnímu zástupci rozsáhlé dozorové, zrušovací pravomoci a pravomoci k udělování pokynů. Může také nahradit činnost policejního orgánu, a to provedením jednotlivého úkonu nebo i celého vyšetřování.⁹⁹

Významným charakteristickým oprávněním je právo i povinnost prvního zásahu, a to v případě všech úkonů, jenž nesnesou odklad. Je potřeba zmínit i další důležité oprávnění, donucovací, které znamená zásah do práv a svobod určitých osob. Ale převážná většina z těchto zásahů podléhá souhlasu či rozhodnutí nezávislého soudu či státního zástupce.¹⁰⁰

Policejní orgán zahájí úkony trestního řízení a sepíše o tom záznam a od toho okamžiku má jeho činnost trestně procesní charakter. Policejní orgán také zahajuje trestní řízení provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů před sepsáním záznamu hrozí-li nebezpečí z prodlení. Před zahájením trestního stíhání je oprávněn také odložit nebo odevzdat věc či dočasně odložit zahájení trestního stíhání. Tato fáze přípravného řízení je označována jako prověřování a právě v této fázi je policejní orgán vázán pokyny státního zástupce, minimum procesních úkonů může provádět či rozhodovat o nich sám. Zejména o zajišťovacích úkonech může policejní orgán rozhodovat jen se souhlasem státního zástupce, pouze pokud je to neodkladné, rozhodne sám, ale musí o tom neprodleně vyrozumět státního zástupce. Ve druhé fázi přípravného řízení dochází k vyšetřování a tím je úsek trestního stíhání před podáním obžaloby, postoupením věci nebo zastavením trestního stíhání, včetně narovnání a podmíněného zastavení. Orgánem v této fázi je vyšetřovací orgán a vyšetřování konají zásadně útvary Policie ČR, státní zástupce má na starost vyšetřování o trestných činech příslušníků Policie ČR, BIS či Útvaru pro zahraniční styky a informace.¹⁰¹

Pokud jde o zásady v trestním řízení, pak plně platí pro policejní orgán zásada vyhledávací, která mu ukládá objasňovat i bez návrhu stran všechny okolnosti, které svědčí ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. Další základní zásadou je zjišťování skutkového stavu, tuto zásadu

---

⁹⁹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 217

¹⁰⁰ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 218

¹⁰¹ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 66-70

policejní orgán provádí před zahájením trestního stíhání v rozsahu nezbytném k tomu, aby rozhodl, zda bude trestní stíhání zahájeno či má být věc odložena. Po zahájení pokračuje ve skutkových zjištěních, ale jen v rozsahu potřebném pro podání obžaloby nebo jiného rozhodnutí státního zástupce. V trestním řízení má policejní orgán postavení subjektu trestního řízení a je vybaven potřebnými právy a jsou mu uloženy povinnosti. Nemá ale postavení procesní strany, protože funkce a úkoly policejního orgánu jsou omezeny na přípravné řízení.¹⁰²

4.2.2.3 Soudy

Do roku 1991 neměl soud v přípravném řízení žádnou pravomoc. Ale kvůli posílení garance ochrany občanských práv a svobod došlo prostřednictvím novelizací k tomu, že bylo soudu svěřeno rozhodování o nejzávažnějších zásazích do občanských práv. Soud nikdy nečiní úkony z vlastní iniciativy, podnět k činnosti je nejvíce dán návrhem státního zástupce, někdy je podnětem opravný prostředek, který podala oprávněná osoba, nebo žádost obviněného či jiné oprávněné osoby. Samotný soudce rozhoduje v prvním stupni v přípravném řízení a senátu náleží rozhodování v druhém stupni o opravných prostředcích, jenž směřují proti rozhodnutí soudce i proti rozhodnutí státního zástupce či policejního orgánu.¹⁰³

Soud rozhoduje v přípravném řízení zejména v těchto záležitostech:¹⁰⁴

- rozhodnutí o nároku obviněného na bezplatnou obhajobu nebo na obhajobu za sníženou odměnu (§ 33 odst. 2 TrŘ),
- ustanovení obhájce, zrušení jeho ustanovení a zproštění obhájce povinnosti obhajování (§ 39, 40, 40a TrŘ)
- vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce (§37a odst.1,2)
- rozhodnutí o společném zmocněnci poškozených, pokud je jejich počet mimořádně vysoký (§ 44 odst.2)
- rozhodnutí, že poškozený má nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu, ustanovení advokáta

---

¹⁰² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 218-220

¹⁰³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 549

¹⁰⁴ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 550-551

zmocněncem poškozeného, zproštění povinnosti zastupovat poškozeného (§ 51a odst.1,3,4)

- rozhodnutí o omezení obviněného ve výkonu trestu odnětí svobody (§ 74a odst.1)
- vzetí do vazby (§ 68 TrŘ)
- nahrazení vazby (zárukou, dohledem, slibem, peněžitou zárukou)
- rozhodnutí o zadržené osobě (§ 77 odst.2)
- rozhodnutí o žádosti majitele účtu o zrušení nebo omezení zajištění peněžních prostředků na účtu (§ 79a odst.4, § 79b, 79c)
- vydání příkazu k zatčení (§ 69 TrŘ),
- vydání příkazu k domovní prohlídce (§ 83 odst. 1 TrŘ)
- vydání příkazu k provádění důkazu v bytě nebo obydlí (§ 85b, 82)
- nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (§ 88 odst.1)
- příkaz ke sdělení údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu (§ 88a)
- nařízení pozorování obviněného ve zdravotnickém ústavu za účelem zkoumání jeho duševního stavu (§ 116 odst. 2 TrŘ),
- vydání mezinárodního a evropského zatýkacího rozkazu na obviněného, který se zdržuje v cizině (§ 384 odst. 1, § 405 odst. 1 TrŘ),
- povolení ke sledování, kterým má být zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků (§ 158d odst. 3 TrŘ)
- rozhodování o stížnosti proti rozhodnutím státního zástupce a policejního orgánu o zajištění osob a majetku (§ 146a)
- rozhodování o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce a policejního orgánu o uložení pořádkové pokuty (§ 66 odst.1)
- rozhodování o použití agenta (158e) – vydává soudce vrchního soudu

Souhlasu soudce je potřeba v přípravném řízení k otevření zásilky (§ 87 odst. 1 TrŘ) a k záměně zásilky (§ 87a TrŘ).¹⁰⁵

Soudce rozhoduje v přípravném řízení zásadně bez jednání, senát rozhoduje v neveřejném zasedání (§ 240 TrŘ). Pokud zákon nestanoví něco jiného, rozhodnutí má formu usnesení. Jiné formy rozhodnutí jsou označeny jako příkaz, nařízení, povolení, zatýkácí rozkaz a evropský zatýkácí rozkaz. Neformální úkony nemají povahu rozhodnutí a jsou označeny jako opatření, tím je např. ustanovení obhájce. V postupu před zahájením trestního stíhání neboli v počáteční fázi přípravného řízení je možnost na návrh státního zástupce provést výslech svědka nebo rekognici za přítomnosti soudce. Tyto úkony provádí policejní orgán a soudce v těchto případech odpovídá za zákonnost provedení úkonu (§ 158a TrŘ). Po zahájení trestního stíhání v přípravném řízení se těchto úkonů soudce již nezúčastňuje.¹⁰⁶

4.2.3 Další osoby v přípravném řízení

Mezi subjekty trestního řízení patří také další osoby. Jedná se o osobu, proti níž se řízení vede (dle stadia řízení a jejího postavení je nazývána podezřelý, obviněný, obžalovaný nebo odsouzený; ale přípravného řízení se účastní jen podezřelý a obviněný), dále obhájce, poškozený, zúčastněná osoba, jiné osoby s obhajovacími právy, probační úředník, orgán sociálně právní ochrany dětí, subjektem trestního řízení mohou být i svědci, znalci a tlumočníci.

4.2.3.1 Podezřelý

Pojem podezřelý dle trestního řádu je nutno odlišovat od pojmu „podezřelý“, který je běžně používán. V běžné mluvě je tento pojem chápán v širším slova smyslu, tj. jako osoba podezíraná ze spáchání trestného činu.

Subjektem trestního řízení je osoba, která byla policejním orgánem zadržena, tato osoba má právo v průběhu zadržení zvolit si obhájce a radit se s ním. I ve zkráceném přípravném řízení je podezřelý subjektem trestního řízení. U tohoto subjektu platí, že nemusí být zadržen, ale postačí sdělení

---

¹⁰⁵ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 551

¹⁰⁶ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 551

podezření, a to nejpozději na počátku výslechu. Musí mu být sděleno, z jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je spatřován v tomto skutku.¹⁰⁷

4.2.3.2 Obviněný

Obviněným se osoba stává v momentě, kdy je zahájeno proti ní trestní stíhání. Pojem obviněný se používá v celém trestním řízení, obviněným se rozumí též obžalovaný a odsouzený (§ 12 odst. 7 TrŘ).

Obviněnému musí být sděleno, pro jaký trestný čin je stíhán. Má právo se ke svému obvinění vyjádřit, navrhopvat důkazy, ale není jeho povinností vypovídat. Dále uvádí okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě, může nahlížet do spisu a činit návrhy na doplnění vyšetřování, podává opravné prostředky proti rozhodnutí policejního orgánu, státního zástupce nebo soudu. Důležitým právem je také zvolení obhájce, může se s ním radit a mluvit s ním bez přítomnosti třetích osob, obhájce má právo zúčastnit se úkonů přípravného řízení. Výpověď obviněného i podezřelého se stává důkazním prostředkem.¹⁰⁸

4.2.3.3 Obhájce

Obhájce poskytuje právní pomoc obviněnému. Jeho práva a povinnosti jsou stanovené trestním řádem a zákonem o advokacii (č. 85/1996 Sb.). V trestním řízení je obhájcem jen advokát. Obhájce vystupuje jménem svého klienta, chrání jeho práva a zájmy a je povinen řídit se jeho pokyny. Ale jsou-li v rozporu se zájmy klienta, není jimi vázán. Musí mít klientovu plnou moc. Obhájce usiluje o náležité a včasné objasnění všech skutečností, které obviněného zbavují obvinění nebo jeho vinu alespoň zmírňují.¹⁰⁹

Obhájce může činit za obviněného návrhy, žádosti a podávat opravné prostředky, má právo nahlížet do spisu a dělat si z něj výpisky a kopie, má právo zúčastnit se vyšetřovacích úkonů. Může mluvit s obviněným ve vazbě bez přítomnosti třetí osoby. Obhájce si může obviněný buď zvolit, a nebo mu může být ustanoven ze seznamu advokátů v případech tzv. nutné obhajoby. Důvody nutné obhajoby jsou stanoveny § 36 a 36a TrŘ. Jde např. o tyto důvody: obviněný je ve vazbě, je zbaven způsobilosti k právním úkonům, státní zástupce to považuje

---

¹⁰⁷ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 73

¹⁰⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 33

¹⁰⁹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 250-251

v přípravném řízení za nutné, řízení se koná o trestném činu, na který zákon stanoví trest s horní hranicí převyšující pět let odnětí svobody.¹¹⁰

4.2.3.4 Jiné osoby s obhajovacími právy

Ve prospěch obviněného mohou vykonávat právo obhajoby i jiné osoby než je obhájce. Jsou to osoby, které jednájí jménem obviněného nebo jednájí jménem vlastním.

Zákonný zástupce jedná jménem obviněného a jedná vždy za osobu, která je omezena ve způsobilosti k právním úkonům či je této způsobilosti úplně zbavena. Postavení zákonného zástupce je upraveno v § 34 trestního řádu. Zákonným zástupcem je rodič nezletilé osoby, osvojitel nezletilce, poručník, opatrovník, soudem ustanovený opatrovník osoby, jejíž způsobilost k právním úkonům byla soudem omezena nebo kolizní opatrovník nezletilce.¹¹¹

Jiné osoby vykonávají obhajovací práva vlastním jménem. Jde o osoby blízké, příbuzné v pokolení přímém, sourozence, osvojitele, osvojence, manžela či druha. V přípravném řízení mohou tyto osoby podávat stížnost proti usnesení o vazbě ve prospěch obviněného (§ 142 TrŘ).¹¹²

4.2.3.5 Poškozený

Jedná se o osobu, které bylo trestným činem ublíženo na zdraví, byla jí způsobena majetková či morální škoda. Oběť je širší pojem, zahrnuje i osoby, u nichž došlo k takové újmě zprostředkovaně. Jsou to nejbližší členové rodiny přímé oběti a osoby, které byly odkázány na její péči, pokud jim vznikla nějaká újma. Oběť může být jen fyzická osoba. Za poškozeného se nepovažuje ten, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem (§ 43 odst. 2 TrŘ). Dle trestního řádu rozlišujeme dvě skupiny poškozených:

- *poškozený, který může žádat náhradu škody v adhezním řízení (§ 43 odst. 3 TrŘ)*
- *poškozený, který není subjektem adhezního řízení*

¹¹⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 41

¹¹¹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 265

¹¹² Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 267

Poškozený je stranou trestního řízení. Musí mu být poskytnuta od orgánů činných v trestním řízení možnost uplatnit svá práva.¹¹³

4.2.3.6 Zúčastněná osoba

Zúčastněná osoba je také stranou trestního řízení. Je to osoba rozdílná od obviněného a jedná se o osobu, jejíž věc či jiná majetková hodnota byla či má být zabráná. Tato osoba má právo se k věci vyjádřit, činit návrhy a nahlížet do spisu a podávat opravné prostředky. Také může být přítomna při hlavním líčení a být zastoupena zákonným zástupcem či zmocněncem.¹¹⁴

4.2.3.7 Svědek, znalec, tlumočník

Subjektem trestního řízení mohou být svědci, znalci a tlumočníci, ale pouze v případech, že vystupují vlastním jménem a uplatňují nárok na svědecké, znalečné nebo tlumočné.

4.3 Struktura přípravného řízení

Podle povahy trestných činů, jejich skutkové složitosti a závažnosti rozlišujeme tři formy přípravného řízení:

1. *standardní přípravné řízení* (§ 157 – 167 TrŘ), týká se zásadně všech trestných činů, nejde-li o případy uvedené v dalších bodech,
2. *rozšířené přípravné řízení* (§ 168 – 170 TrŘ), týká se typově závažnějších a skutkově komplikovanějších trestných činů (činů, o nichž koná řízení v prvním stupni krajský soud); odlišuje se od standardního přípravného řízení delší dobou, kterou má policejní orgán na vyšetřování; v úseku před zahájením trestního stíhání se od standardního přípravného řízení neliší,
3. *zkrácené přípravné řízení* (§ 179a – 179h TrŘ) se týká méně závažných a skutkově jednoduchých trestných činů, jejichž horní hranice trestní sazby nepřevyšuje tři léta, za splnění určitých, zákonem daných podmínek (byl-li podezřelý přistižen přímo při činu nebo bezprostředně poté). Cílem

---

¹¹³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 268-270

¹¹⁴ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 280-282

zkráceného přípravného řízení je v odůvodněných případech co nejefektivněji a co nejrychleji postavit obviněného před soud. Limitující je zde dvoutýdenní lhůta pro provedení zkráceného přípravného řízení.¹¹⁵

4.3.1 Zkrácené přípravné řízení

Institut zkráceného přípravného řízení je jedním z nových procesních institutů po novele trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb., který má přispět k rychlosti a efektivnosti trestního řízení. Podstatou je neformální objasnění skutku, v němž je spatřován trestný čin, a zjištění osoby podezřelé ze spáchání trestného činu. Zkrácené přípravné řízení se koná o méně závažných trestných činech a je vymezeno jako postup před zahájením trestního stíhání *sui generis*, je vedeno proti určité osobě a jeho účelem je zajistit, aby podezřelý byl v co nejkratší době postaven před soud a potrestán.¹¹⁶

Zkrácené přípravné řízení se koná o trestných činech, o nichž přísluší v prvním stupni konat řízení okresnímu soudu. O takových trestných činech se koná řízení před samosoudcem.¹¹⁷ Nejdříve mohlo být toto řízení konáno jen o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující tři roky, nyní se však zkrácené přípravné řízení koná o trestných činech, na něž je zákonem stanovený trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující pět let. Přináší to tak další usnadnění a urychlení trestního řízení, neboť je dána širší možnost užití zkráceného přípravného řízení.

Obligatoční důvody, které vylučují konat zkrácené přípravné řízení, jsou stanoveny trestním řádem v § 179f odst.1, a jde o tyto důvody:

- je dán důvod vazby a nejsou splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání v zákonné lhůtě soudu
- jsou dány důvody pro konání společného řízení o dvou nebo více trestných činech a alespoň o jednom z nich je třeba konat vyšetřování.

Fakultativním důvodem vylučujícím konat zkrácené přípravné řízení je pak např. když státní zástupce nařídí policejnímu orgánu, aby zahájil trestní stíhání a

---

¹¹⁵ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 552

¹¹⁶ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 293-295

¹¹⁷ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 295-296

konal vyšetřování, nebo uloží, aby věc byla předložena policejnímu orgánu oprávněnému konat vyšetřování k zahájení trestního stíhání.¹¹⁸

Podezřelým se může osoba stát tím, že je zadržena při činu nebo bezprostředně po něm. Zadržaná osoba má právo na obhájce, může se s ním radit a mluvit s ním bez přítomnosti třetích osob. Právo na zvolení obhájce doplňuje § 179b odst.2 TrŘ. Podezřelý má ve zkráceném přípravném řízení stejná práva jako obviněný, zejména vyjádřit se ke všem skutečnostem a k důkazům, uvádět důkazy, činit návrhy a podávat opravné prostředky a již zmíněné právo na zvolení obhájce.¹¹⁹

Rozhodnutí po zkráceném přípravném řízení přijímá policejní orgán a státní zástupce. Policejní orgán může věc odložit usnesením, které musí doručit poškozenému (je-li znám), a pokud je věc odložena z důvodu nepřípustnosti nebo neúčelnosti trestního stíhání, musí být usnesení doručeno státnímu zástupci. Pokud policejní orgán nerozhodne některým z těchto způsobů, předloží o výsledku zprávu státnímu zástupci (v té zprávě označí trestný čin spatřovaný v určitém skutku a jaké důkazy odůvodňují podezření). Jestliže policejní orgán dojde k závěru, že nejde o trestný čin, ale např. o přestupek či jiný správní delikt, i v tomto případě předloží státnímu zástupci zprávu a poté je už jen na státním zástupci, jak věc posoudí. Státní zástupce má možnost věc odložit, pokud rozhodl o schválení narovnání, opatřením věc vrátí policejnímu orgánu (v případě potřeby provedení dalšího úkonu), věc podmíněně odloží (jestliže se podezřelý k činu doznal, nahradil škodu, vydal bezdůvodné obohacení, nebo s podmíněným odložením vyslovil souhlas – viz § 179g odst.1), a v případě, že výsledky zkráceného přípravného řízení odůvodňují postavení podezřelého před soud, podá návrh na potrestání k soudu.¹²⁰ Dle § 179c odst.2 TrŘ státní zástupce dále může podat návrh na schválení dohody o vině a trestu, odložit věc (pokud nejde o podezření z trestného činu), odevzdat věc příslušnému orgánu (aby byla věc projednána jako přestupek či jako kázeňské nebo kárné provinění) a též může věc odložit, pokud je trestní stíhání nepřípustné či neúčelné.

Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání či rozhodnutí o schválení narovnání bylo vloženo do trestního řádu novelou provedenou zákonem č. 283/2004 Sb.

¹¹⁸ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 299

¹¹⁹ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 305-306

¹²⁰ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 307-308

4.3.1.1 Odchytky zkráceného přípravného řízení od přípravného řízení

Především jde u zkráceného přípravného řízení o postup před zahájením trestního stíhání *sui generis* a nenásleduje vyšetřování. Dále se o zahájení zkráceného přípravného řízení nevydává žádné rozhodnutí, je třeba učinit jen úřední záznam o takovém zahájení. Zkrácené přípravné řízení je zahájeno sdělením podezření a musí být skončeno do dvou týdnů od sdělení podezření. Zpravidla zkrácené přípravné řízení končí návrhem na potrestání, není-li učiněno státním zástupcem jiné rozhodnutí či opatření.¹²¹ Dle § 179f odst.2 písm.a) TrŘ může být lhůta prodloužena státním zástupcem o deset dnů a pokud se sjednává dohoda o vině a trestu, pak nejdéle o třicet dnů.

4.3.2 Dohoda o vině a trestu

Po novele provedené zákonem č. 193/2012 Sb. s účinností od 1.9.2012 vstoupil do českého trestního práva nový institut – dohoda o vině a trestu. Tento institut je obsažen v trestním řádu v § 175a a § 175b.

Pokud výsledek vyšetřování dostatečně prokazuje, že se stal skutek a je trestným činem, a pokud vše nasvědčuje tomu, že trestný čin spáchal obviněný, může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu. K jednání je předvolán obviněný a poškozený je upozorněn, aby nejpozději při prvním jednání o této dohodě uplatnil nárok na náhradu škody.

Aby mohla být dohoda sjednána, musí dojít k prohlášení obviněného, že skutek spáchal. Státní zástupce tuto dohodu sjednává s obviněným za přítomnosti obhájce. Dohodu o vině a trestu však není možné sjednat v řízení o zvlášť závažném zločinu a v řízení proti uprchlému.

Pokud ke sjednání dohody dojde, podá státní zástupce návrh na schválení dohody o vině a trestu soudu. Je-li dohoda nepřiměřená či nesprávná, soud ji neschválí a věc se vrátí do přípravného řízení. To však nevylučuje sjednat dohodu zcela novou. V opačném případě se dohoda schvaluje odsuzujícím rozsudkem.¹²²

---

¹²¹ Novotný, F., Souček, J. a kol. Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, s. 309-310

¹²² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 175a, § 175b

4.3.3 Řízení o schválení dohody o vině a trestu

Dle § 314o odst.1 TrŘ návrh na schválení dohody o vině a trestu přezkoumává předseda senátu, který:

- a) nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu,
- b) rozhodne o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu pro závažné procesní vady, zejména neměl-li obviněný při sjednávání dohody o vině a trestu obhájce, nebo
- c) nařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

O návrhu rozhoduje soud ve veřejném zasedání. Předseda senátu předvolá obviněného a o čase a místě konání řízení vyrozumí státního zástupce, poškozeného, obhájce obviněného či zmocněnce poškozeného. U veřejného zasedání musí být přítomen státní zástupce a obviněný.¹²³

Poté, co je veřejné zasedání zahájeno, státní zástupce přednese návrh dohody o vině a trestu. Předseda senátu vyzve obviněného, aby se k návrhu vyjádřil, zda ví, co je mu kladeno za vinu a jaká je podstata skutku. Dále musí být obviněný seznámen s trestem, zda prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, učinil dobrovolně a bez nátlaku, musí být poučen o svých právech na obhajobu a musí mu být známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu, zejména že se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení. Dokazování se neprovádí, ale je možné provést výslech obviněného, pokud to předseda senátu uzná za potřebné.¹²⁴

Pokud soud schvaluje dohodu, rozhoduje rozsudkem, a to pouze v rozsahu uvedeném v dohodě o vině a trestu. Výrok soudu o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení je uveden v souladu s dohodou o vině a trestu, se kterou poškozený souhlasí, nebo s dohodou o vině a trestu, v níž dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného. Soud neschválí dohodu o vině a trestu, pokud je nesprávná nebo

¹²³ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 314q

¹²⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 314q

nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu nebo je nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. V těchto případech ovšem může dojít k odročení veřejného zasedání, a to za účelem vypracování nového návrhu o vině a trestu. Není tedy potřeba, aby soud usnesením vrátil věc do přípravného řízení. Pokud však byla věc vrácena do přípravného řízení, k návrhu dohody o vině a trestu se v dalším řízení nepřihlíží. To, že byl návrh dohody o vině a trestu vrácen do přípravného řízení, nebrání sjednání dohody nové.¹²⁵

Dle § 314p TrŘ předseda senátu může nařídit předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, v případech, kdy věc patří do příslušnosti jiného soudu, věc má být postoupena podle § 171 odst. 1 nebo jsou dány okolnosti pro zastavení, přerušování trestního stíhání, podmíněné zastavení nebo schválení narovnání. Předběžné projednání návrhu probíhá až na případy, kdy to předseda senátu považuje vhodné, v neveřejném zasedání. Po tomto projednání návrhu soud předloží věc k rozhodnutí o příslušnosti soudu, postoupí věc jinému orgánu, zastaví trestní stíhání, podmíněně zastaví či jej přerušuje, odmítne návrh na schválení dohody pro závažné procesní vady.

Ačkoliv je tento institut uveden v našem trestním právu krátkou dobu, existuje na něj celá řada názorů. Na jedné straně má jít o institut, jenž bude v budoucnu hojně užívaný a časem se projeví všechny pozitivní přínosy dohody o vině a trestu. Důkazem má být i to, že tento nový způsob odklonu již úspěšně funguje v jiných státech a právních systémech. Druhou stranou je však skeptický pohled v jiných odborných kruzích, a tím je obava neochoty státního zástupce využívat tento institut, jelikož není jeho povinností akceptovat návrh obviněného na uzavření dohody o vině a trestu. Já bych se však spíše přiklonila k prvnímu názoru, jelikož by to měla být velmi přínosná novinka, která usnadní a urychlí celé trestní řízení.

---

¹²⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 314r, § 314s

4.4 Průběh přípravného řízení

4.4.1 Postup před zahájením trestního stíhání

*„Je součástí trestního řízení, neboť orgány činné v trestním řízení v něm postupují podle ustanovení trestního řádu. Od novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. je však součástí i přípravného řízení trestního. Jedná se o úsek trestního řízení, který předchází zahájení trestního stíhání. Po nabytí účinnosti novely je postup před zahájením trestního stíhání součástí přípravného řízení bez zřetele na to, zda již takové úkony byly či nebyly provedeny“.*¹²⁶

Policejní orgán je povinen činit všechna potřebná šetření a opatření k odhalení skutečností, které nasvědčují spáchání trestného činu a které směřují ke zjištění pachatele, a to na základě vlastních poznatků či trestních oznámení i na základě podnětů jiných osob. Podnět k zahájení trestního stíhání je pramenem, ze kterého je patrné podezření z trestné činnosti. Často tento podnět vychází od samého státního zástupce či policejního orgánu a při podnětu zvenčí má významné místo policejní orgán, jenž má nejbližší k odhalování trestné činnosti. I oznámení vlastní trestné činnosti je podnětem k zahájení trestního stíhání. Důležité však je i to, že podnět jako takový může být důkazem ve věci či základem trestního stíhání pro křivé obvinění. Podnět tedy musí být vždy zajištěn.¹²⁷

Účelem postupu před zahájením trestního stíhání je rozhodnout, zda na základě podnětu bude či nebude zahájeno trestní stíhání. V této fázi jde především o to, zda o skutku, který je předmětem podnětu k trestnímu stíhání, bude konáno trestní stíhání, nebo s ním bude naloženo jinak.¹²⁸

Postup před zahájením trestního stíhání plní několik funkcí, např. funkci iniciační (což znamená povinnost přijímat a zabývat se podněty k trestnímu stíhání), dále funkci verifikační (aby bylo objasněno a prověřeno, zda u podezření z trestného činu existuje vyšší pravděpodobnost, že byl spáchán

---

¹²⁶ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 402-403

¹²⁷ Jelinek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 442-444

¹²⁸ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 403

trestný čin určitou osobou). Mezi další funkce patří také funkce vyhledávací, fixační (týkající se vyhledaných důkazů), funkce legality či funkce garanční.¹²⁹

4.4.2 Zahájení trestního stíhání

Existují určité podmínky, které musí být splněny současně, aby mohlo dojít k zahájení trestního stíhání. Musí zde být podnět k zahájení trestního stíhání, dále skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin a tyto skutečnosti dostatečně odůvodňují závěr, že trestný čin spáchala určitá osoba, a v neposlední řadě zde musí být nedostatek okolností, které by vylučovaly zahájení. Trestní stíhání zahajuje policejní orgán (pouze výjimečně státní zástupce) a toto zahájení se sdělí obviněním formou usnesení o zahájení trestního stíhání. To, že je zahájeno trestní stíhání, znamená možnost vést proti určité osobě trestní stíhání pro určitý skutek, jenž naplňuje znaky určitého trestného činu.¹³⁰

Význam zahájení trestního stíhání je především v tom, že se trestní stíhání začíná vést proti určité osobě. Dále je určen předmět trestního řízení a zároveň je zahájení trestního stíhání podmínkou k provádění určitých úkonů či k vydávání rozhodnutí. Aby bylo zahájení trestního stíhání včasné, důvodné a zákonné, je k tomu potřeba dozoru státního zástupce. A právě při tomto přezkumu může státní zástupce dojít k závěru, že usnesení o zahájení trestního stíhání na základě nezákonnosti či neodůvodněnosti zruší.¹³¹

Existuje zde určitá odlišnost proti předchozí úpravě a spočívá zejména v tom, že význam zahájení trestního stíhání z hlediska dokazování již není tak zásadní. Není to tím, že by se změnila forma sdělení obvinění, spočívá to v tom, že vydání usnesení o zahájení trestního stíhání již nemá tak zásadní význam ani pro možnost opatřovat důkazy a důkazní prostředky, ani pro použitelnost důkazů v řízení před soudem. I nadále však má zahájení trestního stíhání význam pro možnost provádět ty úkony, které lze provést jedině proti obviněnému. K zahájení trestního stíhání se vyžaduje vyšší stupeň pravděpodobnosti toho, že se určitá osoba dopustila trestného činu, avšak není

---

¹²⁹ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 404

¹³⁰ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 451-453

¹³¹ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 455

nutné, aby trestná činnost osoby byla spolehlivě prokázána do té míry, jako např. u obžaloby či hlavně u odsuzujícího rozsudku. Zahájení trestního stíhání je možné i na podkladě poznatků, kterým chybí povaha důkazů použitelných v řízení před soudem. Nesmí však jít o skutečnosti opatřené úkony provedenými v rozporu se zákonem.¹³²

4.4.3 Vyšetřování

Podle § 161 odst.1 TrŘ: „*Vyšetřováním se označuje úsek trestního stíhání před podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu, postoupením věci jinému orgánu nebo zastavením trestního stíhání, včetně schválení narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu*“.

Jde o časový úsek přípravného řízení, který následuje po zahájení trestního stíhání, a končí buď podáním obžaloby, nebo jiným rozhodnutím státního zástupce před podáním obžaloby. Vyšetřováním je vyjádřen úsek trestního řízení i činnost v jeho rámci vykonávaná. Tomuto úseku zásadně předchází prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin.¹³³

Vyšetřování je vykonáváno policejními orgány, a to zpravidla osobně. Hlavním smyslem vyšetřování je opatření dostatečného množství podkladů pro státního zástupce, aby rozhodl o tom, zda podá obžalobu nebo rozhodne o věci v přípravném řízení jinak. Není nutné provádět rozsáhlé dokazování.¹³⁴

A jaký bude rozsah dokazování, to závisí na formě přípravného řízení:

- standardní vyšetřování probíhá ve standardním přípravném řízení, tedy v případě trestných činů, o nichž se řízení koná v prvním stupni před okresním soudem
- rozšířené vyšetřování probíhá tehdy, pokud jde o rozšířené přípravné řízení a jde o trestné činy, o nichž koná řízení v prvním

---

¹³² Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 444

¹³³ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 418-419

¹³⁴ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 420-421

stupni krajský soud. V rozšířeném vyšetřování se mohou provádět důkazy v širším rozsahu.¹³⁵

Policejní orgán postupuje při vyšetřování z vlastní iniciativy, aby byly co nejrychleji vyhledány důkazy v rozsahu, v němž je potřeba, tak, aby byly objasněny základní skutečnosti pro posouzení případu, včetně osoby pachatele. Policejní orgán vyhledává a provádí důkazy bez ohledu na to, zda jsou ve prospěch či v neprospěch obviněného. Nesmí však obviněného donutit k výpovědi či k doznání. Policejní orgán činí všechna rozhodnutí o postupu a provádění vyšetřování úkonů samostatně a má plnou odpovědnost za včasné a zákonné provedení, výjimkou jsou případy, kdy je potřeba souhlasu státního zástupce.¹³⁶

Trestní řád dále stanovuje i lhůty, ve kterých je policejní orgán povinen vyšetřování skončit. Dle § 167 odst.1 TrŘ je policejní orgán povinen skončit vyšetřování:

- nejpozději do dvou měsíců od zahájení trestního stíhání, pokud věc spadá do příslušnosti samosoudce,
- nejpozději do tří měsíců od zahájení, pokud jde o jinou věc patřící do příslušnosti okresního soudu

Není-li vyšetřování ukončeno v těchto lhůtách, policejní orgán písemně zdůvodní státnímu zástupci, proč nedošlo ke skončení vyšetřování, jaké úkony je potřeba ještě provést, jak dlouho bude vyšetřování pokračovat. Státní zástupce může lhůtu pro tyto úkony prodloužit a též může změnit výčet úkonů, které mají být provedeny. Zároveň je státní zástupce povinen v tomto případě provádět prověrku věci alespoň jednou za měsíc.¹³⁷

4.4.3.1 Rozhodnutí státního zástupce

- postoupení věci jinému orgánu – v případě, že výsledky vyšetřování ukazují, že nejde o trestný čin, ale skutek by mohl být jiným orgánem posouzen jako přestupek či jiný správní delikt.¹³⁸
- zastavení trestního stíhání – v těchto případech:¹³⁹

¹³⁵ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 448

¹³⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 164

¹³⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 167 odst.2,3

¹³⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 171 odst.1

¹³⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 172 odst.1,2

- je nepochybné, že se nestal skutek, pro který se vede trestní stíhání
- tento skutek není trestným činem a není důvod k postoupení věci
- neprokázalo se, že skutek spáchal obviněný
- trestní stíhání je nepřípustné
- obviněný nebyl v době činu trestně odpovědný pro nepřičetnost
- trestnost činu zanikla

Zastavit trestní stíhání státní zástupce může v těchto případech:

- pokud je trest, ke kterému vede trestní stíhání, bezvýznamný vedle trestu, jenž byl obviněnému uložen pro jiný čin nebo ho má postihnout
- pokud bylo o skutku již rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně či cizozemským soudem a toto rozhodnutí se považuje za dostatečné
- je-li zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo vzhledem k míře porušení či ohrožení chráněného zájmu, způsobu provedení činu, následku činu a dále vzhledem k chování obviněného a zejména k jeho snaze nahradit škodu
- přerušeni trestního stíhání – státní zástupce přeruší stíhání:¹⁴⁰
  - pokud nelze věc náležitě objasnit pro nepřítomnost obviněného
  - obviněného nelze postavit před soud pro těžkou chorobu
  - obviněný není schopen chápat smysl trestního stíhání pro duševní chorobu, která nastala po spáchání trestného činu
  - navrhuje se předání trestního stíhání do ciziny či obviněný byl vydán do ciziny nebo byl vyhoštěn
- podmíněné zastavení trestního stíhání, pokud:¹⁴¹
  - se obviněný doznal k činu
  - nahradil škodu

¹⁴⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 173 odst. 1

¹⁴¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 307 odst. 1

- vydal bezdůvodné obohacení

Dle § 308 odst.2: pokud obviněný splní uvedené podmínky a:

- zaváže se, že se zdrží určité činnosti během zkušební doby
- složí peněžitou částku na účet státního zastupitelství, která je určena státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti
- schválení narovnání:¹⁴²
  - obviněný prohlásí, že skutek spáchal
  - uhradí škodu poškozenému
  - vydá bezdůvodné obohacení
  - složí peněžitou částku na účet státního zastupitelství
- sjednání dohody o vině a trestu (§ 175a a § 175b)
- obžaloba – podá ji státní zástupce, pokud výsledky vyšetřování odůvodňují postavení obviněného před soud a vyrozumí o tom obviněného, obhájce a poškozeného. Obžaloba musí obsahovat především přesné označení skutku, pro který je obviněný stíhán, jaký trestný čin je v něm spatřován, dále odůvodnění skutku s uvedením důkazů, označení údajů o obviněném, označení státního zástupce a den sepsání obžaloby. (§ 177) Tím, že státní zástupce podá a zastupuje obžalobu, plní funkci veřejného žalobce. Obžaloba je tzv. rozhodnutí svého druhu. Státní zástupce má možnost vzít obžalobu zpět, ale po zahájení hlavního líčení jen pokud obžalovaný netrvá na pokračování. Pak se vrací věc do stadia přípravného řízení.¹⁴³
- návrh na ochranné opatření – tímto návrhem může také státní zástupce přípravné řízení uzavřít, a to buď vedle obžaloby jako samostatný návrh nebo jako součást obžaloby.¹⁴⁴
- vrácení věci k doplnění – jde o případ, kdy státní zástupce po předání věci policejním orgánem vrátí věc zpět společně s pokyny k doplnění (§ 174 odst.2 písm.d) tr.ř.). Policejní orgán je povinen

---

¹⁴² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 309 odst.1

¹⁴³ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5.aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 463-465

¹⁴⁴ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5.aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 465

v rozsahu těchto pokynů doplnit věc a takové vyšetřování skončí ve lhůtě, kterou státní zástupce stanovil.¹⁴⁵

4.5 Zahraniční úprava přípravného řízení

Aby byla tato problematika popsána jako úplný celek, považuji za vhodné zmínit zde stručné informace o úpravě přípravného řízení a o vztahu mezi veřejnou žalobou a orgány konajícími přípravné řízení v některých jiných státech.

Ve vyspělých evropských státech je stále kladen velký důraz na ochranu základních lidských práv a svobod, k silné podpoře došlo zejména pomocí mezinárodních dokumentů o lidských právech. Tím je např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (1966) nebo Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (1950). Mezi trendy trestněprocesní reformy patří odklony, tj. způsoby řízení, díky kterým není potřeba věc projednávat v hlavním líčení před soudem.¹⁴⁶

Odlišný typ trestního řízení než na evropském kontinentu spatřujeme v anglosaských zemích, jedná se o *adverzární řízení* (od latinského slova *adversus* = stojící proti sobě, vzájemný). U těchto typů řízení je rozdílně chápána role procesních stran a soudu, což se projevuje především v dokazování. U kontinentálního typu procesu je také soudce vázaný vyhledávací zásadou čili sám vyslyší během hlavního líčení obviněného a svědky. Avšak v adverzárním řízení se očekává, že obžaloba navrhne a předloží obviňující důkazy a obviněný či jeho obhájce předloží vyvíňující důkazy.¹⁴⁷

Přestože většina těchto zemí patří do sféry kontinentálního typu procesu, jsou zde rozdíly mezi jednotlivými kodexy trestního práva procesního. Právní úpravy v jiných státech nejsou podobné české úpravě, která rozlišuje v rámci přípravného řízení prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a vyšetřování. Přesto se i v cizí úpravě rozděluje předsoudní stadium na tzv. předprocesní stadium (což následuje po okamžiku, kdy policie získá signál

---

¹⁴⁵ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2007, s. 470

¹⁴⁶ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 35-36

¹⁴⁷ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 39

o podezření ze spáchání trestného činu, a tím je trestní oznámení) a následně na samotné přípravné řízení.¹⁴⁸

Rozdílnou povahu má také formální akt, kterým se přípravné řízení zahajuje. Někde se vyžaduje forma usnesení, a to i když ještě není známa osoba důvodně podezřelá ze spáchání trestného činu, jinde však je dána podmínka, aby se osoba podezřelá z trestného činu dozvěděla, že je proti ní vedeno řízení. Také formy přípravného řízení jsou stanoveny odlišně. Může se objevovat jediná, nebo nejméně dvě (což je typické např. ve Francii nebo Polsku). V ostatních státech se samozřejmě též řeší důležitá otázka vzájemného vztahu přípravného řízení a stadia projednávání věci v řízení před soudem.¹⁴⁹

4.5.1 Francie

Trestní řízení ve Francii je procesem kontinentálního typu a má výrazné inkviziční prvky. Trestní systém je založen na vyšetřování, v jehož čele stojí vyšetřovací soudce. Případy středně závažných trestných činů a závažných trestných činů jsou státním zastupitelstvím předloženy vyšetřujícímu soudci. Tento soudce provádí vyšetřování sám nebo pověří soudní policii k provedení nutných úkonů. Po skončení vyšetřování podá vyšetřovací soudce stanovisko státnímu zástupci, v němž je obsaženo, zda má být věc projednána před soudem či nikoliv. Státnímu zástupci poté náleží konečné rozhodnutí. Pokud by mezi vyšetřovacím soudcem a státním zástupcem vznikl určitý spor, rozhoduje o něm obžalovací komora.¹⁵⁰

Vyšetřujícímu soudci náleží soudní a vyšetřovací pravomoc, jeho povinností je prostudovat spis a provádět vyšetřování. Po jeho skončení předloží spis státnímu zástupci. Ve druhém stupni představuje vyšetřovací složku obžalovací komora, ta má přezkoumat správnost vyšetřování a také zda jsou obvinění dostatečná. Vyšetřování je významnou částí trestního řízení. Pokud jde o méně závažné trestné činy, koná se předběžné vyšetřování, a to je úkolem policie, dohled vykonává státní zástupce. Vzhledem k tomu, že se ve francouzském

---

¹⁴⁸ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 611-612

¹⁴⁹ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 613

¹⁵⁰ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 627 a 629

trestním řízení uplatňuje ve velké míře zásada oportunity, může státní zástupce uplatnit diskreční pravomoc.¹⁵¹

Francie uvádí širokou úpravu odklonů a poškozený má možnost podat soukromou žalobu, pokud státní zástupce došel k názoru, že není nutné věc před soudem projednat. Státní zástupci jsou víceméně podřízeni exekutivě, což je v této zemi kritizováno.¹⁵²

4.5.2 Anglie, Wales a Skotsko

Pro Anglii a Wales je typické, že se trestněprocesní právo opírá o precedenty čili rozhodnutí královských soudů. V Anglii není stejné přípravné řízení jako v kontinentálním procesu, policie však shromažďuje podněty k trestnímu stíhání a provádí řadu úkonů, mezi významné patří předvedení podezřelého. Je potřeba jej řádně a do detailů poučit o právech. Pokud již dojde k předvedení a není podezřelý propuštěn policií, je do 24 hodin předveden před tzv. magistrátního soudce. Tyto soudy se skládají převážně z neprávnicků a jejich úkolem je vyřizování většiny trestních případů v první instanci. Typickým rysem tohoto řízení je jeho rychlost a určitá neformálnost spočívající v tom, že veřejnou obžalobu zde zastupuje policejní úředník.¹⁵³

V Anglii je řízení typicky sporné, tj. kontradiktorní, jedná se o trestní proces právního systému common law. Za vyšetřování odpovídá policie a společně se soudcem může rozhodovat o použití donucovacích prostředků. Procesní činnost se odehrává za plné účasti procesních stran a jen před soudem, policejní orgán vykonává činnost, která má mimoprocesní formu. Důkazní materiál je vyhledáván a zpracováván policií pro žalobce. Nad postupy policie veřejný žalobce nevykonává kontrolu, což ale neznamená, že by mezi nimi neexistovaly žádné vzájemné vztahy. Když se stále více ukazovalo, že určité trestné činy směřují jen proti veřejnému zájmu a není osoba, která by podala soukromou žalobu, došlo k zavedení Úřadu korunní veřejné žaloby, který byl od 1.10.1986 zaveden v metropolitních oblastech a poté po celé Anglii a Walesu, a to jako nezávislý národní orgán. Tento Úřad byl uspořádán do 31 oblastí na území Anglie a Walesu

---

¹⁵¹ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 629-631

¹⁵² Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 631

¹⁵³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurz trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 39-40

a šlo o oblasti, které se překrývaly s oblastmi působnosti policie. Místní úřady veřejné žaloby tak vytvářejí společné vyšetřovací týmy s policií. Postavení veřejného žalobce je jiné v Anglii a Walesu, než postavení státního zástupce v kontinentální Evropě. Počátek přípravného řízení se obvykle spojuje s předvedením podezřelého na policii, je možné obviněného držet ve vazbě, aby byl hned předveden před soud, jakmile to bude možné.¹⁵⁴

Pokud jde o Skotsko, jedná se o trestní proces obžalovací neboli sporný. Většina případů je řešena bez soudního řízení, jelikož obviněný svou vinu dozná při prvním předvolání k soudu, nebo ve fázi přípravného řízení při následném slyšení, což bývá častější. Když se však prokáže nutnost soudního řízení, dojde k předložení důkazů, svědeckých výpovědí a jiných materiálů soudu. Soudce nemá o případu žádné předchozí znalosti. Ve Skotsku se formálně nerozeznává koncept přípravného řízení, veškeré činnosti, které probíhají před soudním řízením, by ale mohl tento pojem zahrnout. Jde např. o vyšetřování konané policií či soudní vyšetřování obviněného. Začátkem soudního procesu čili tehdy, když je povolán první korunní svědek, tato fáze končí. Vyšetřování provádí prakticky policie, ale veřejný žalobce je za něj odpovědný a policie odpovídá veřejnému žalobci za provádění jednotlivých úkonů a její působnost je omezena právě jen na vyšetřování. Skotský systém nezná institut vyšetřujícího soudce, důkazy předkládá a shromažďuje veřejný žalobce, důkazní břemeno formální i materiální nese tedy on a během trestního řízení může využít nejrůznější druhy odklonu. Právo na vzetí do vazby má až na několik výjimek policie, jedná však na základě pověření státního zástupce.¹⁵⁵

4.5.3 Slovensko

Slovenská úprava také rozlišuje postup před zahájením trestního stíhání a přípravné řízení. V této zemi je realizován institut zahájení trestního stíhání „ve věci“ a je zahájeno vydáním usnesení. O tomto úkonu je potřeba policejním orgánem či vyšetřovatelem vyzumět oznamovatele a poškozeného a prokurátorovi se usnesení doručí do 48 hodin. Prokurátor (mnohem více se blíží postavení prokurátora dle dřívější právní úpravy) proti podezřelým osobám vede

---

¹⁵⁴ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 632-637

¹⁵⁵ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 638-641

trestní stíhání a také vykonává dozor nejen nad zákonností přípravného řízení, ale i nad zkráceným vyšetřováním.¹⁵⁶

Trestní řízení provádí policejní orgán a vyšetřovatel a toto řízení probíhá na základě stejných procesních zásad jako české trestní řízení. Pod pojmem zkrácené vyšetřování se rozumí vyšetřování o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující tři roky a toto vyšetřování končí nejpozději do dvou měsíců, tuto lhůtu však může prokurátor prodloužit. Pokud ani po tomto prodloužení nedojde ke skončení vyšetřování, nařídí prokurátor konání vyšetřování. Na Slovensku končí přípravné řízení obdobným způsobem, jako je tomu v České republice.¹⁵⁷

4.5.4 Rakousko

Trestní proces je v této zemi založený na principu legality a oficiality.

Během první formy přípravného řízení je účelem získání podkladů pro zjištění, zda lze vést trestní řízení proti určité osobě a účelem soudního vyšetřování (což je druhá forma) je přezkoumat vznesené obvinění a objasnit skutkový stav, a to tak, aby se trestní stíhání zastavilo, nebo se rozhodlo o podání obžaloby. Řešení je spatřováno také v narovnání mezi obětí a pachatelem, v mnoha případech je požadován návrh poškozeného či jeho souhlas s trestním stíháním. Výkon trestní spravedlnosti patří státnímu zastupitelství, které plní své povinnosti tak, aby byly zajištěny zájmy státu. Konkrétní soud má příslušné státní zastupitelství. Vyšetřování nikdy nevede sám státní zástupce, to náleží vyšetřujícímu soudci nebo policii.¹⁵⁸

V novém návrhu o policejním vyšetřování se v přípravném řízení očekávalo rozšíření práv obviněného a obhájce. Nový model přípravného řízení byl upraven v *zákoně o reformě trestního řízení z roku 2004*, jehož účinnost nastala 1.1.2008. Zrušilo se předběžné vyšetřování prováděné vyšetřujícím soudcem a došlo v přípravném řízení k rozšíření rozsahu pravomoci státního zástupce. Byla tedy nově založena koncepce přípravného řízení, ve které předběžné policejní vyšetřování vede státní zástupce. V předsoudním stadiu se jednoznačně posílilo

---

¹⁵⁶ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 643-645

¹⁵⁷ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 645-648

¹⁵⁸ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 650-653

postavení státního zástupce, právě on rozhoduje o rozsahu dokazovaných skutečností v přípravném řízení.¹⁵⁹

4.5.5 Německo

Přípravnému řízení ještě předchází předběžné šetření a přípravné řízení ovládá státní zástupce, který provádí vyšetřování. Může však pověřit policii, aby sama provedla jednotlivé úkony. Policie podléhá státnímu zástupci, ten má vůči ní nařizovací pravomoc a může žádat o disciplinární řízení vůči policistovi, který porušil svou povinnost. V Německu není vyžadováno oficiální obvinění určité osoby. Pokud jde o zásahy do základních práv a svobod, náleží rozhodování soudci přípravného řízení. Tento soudce zásadně nekoná vyšetřování, v určitých případech provádí výslech osob, a to na návrh státního zástupce.¹⁶⁰

4.5.6 Itálie

Italský trestněprocesní systém byl původně vyšetřovací (inkviziční) a vyšetřování probíhalo pod vedením vyšetřujícího soudce, který současně shromažďoval důkazy. Roku 1989 se díky novému trestnímu řádu systém zásadně změnil a vyšetřujícího soudce nahradil soudce pro předběžné vyšetřování. Došlo k založení trestněprocesního systému na obžalovacím způsobu řízení, způsob vyšetřovací byl opuštěn. Postupně však v 90. letech došlo k dalším četným změnám a těmito změnami byla popřena zásadní úloha soudního řízení. Došlo k částečnému návratu smíšeného inkvizičního procesu a čistě obžalovací proces ustoupil do pozadí.¹⁶¹

V Itálii je trestní řízení rozděleno na dvě fáze: předběžné vyšetřování (zde má hlavní roli prokurátor) a řízení před soudem. První fáze je zahájena, jakmile prokurátor obdrží dostatečné informace o spáchání trestného činu. Co se týká zásahů do základních práv a svobod, o tom rozhoduje soudce pro předběžné vyšetřování (dohlíží na činnost prokurátora a zaručuje ochranu práv vyšetřované osobě). Prokurátor je vázán principem legality a je povinen vést trestní stíhání. Je plně odpovědný za předběžné vyšetřování každé věci, nařizuje zahájení

---

¹⁵⁹ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 655-656

¹⁶⁰ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 659-662

¹⁶¹ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 662-664

vyšetřování, rozhoduje, jakým způsobem bude má být vedeno a vyřizuje stížnosti proti policii. Jde-li o méně závažné trestné činy, vystupuje v takových případech „mimoprocenší soudce“ a za shromáždění nutných podkladů odpovídá policie. Poté je na prokurátorovi, zda podá obžalobu či ukončí věc jiným rozhodnutím. O tom rozhoduje na základě informací od policie. Lze tedy hovořit o vzájemném vztahu prokurátora a policie, v němž dominuje postavení prokurátora, ale policii náleží výrazná samostatnost.¹⁶²

4.5.7 Nizozemsko

Trestní řízení je zde rozděleno na tři stadia, tím je přípravné vyšetřování, trestní stíhání a řízení před soudem. Stíhání trestných činů probíhá ve veřejném zájmu, neexistují soukromožalobní delikty. Státní zástupce rozhoduje, zda bude zahájeno a vedeno trestní stíhání. Často dochází k využití odklonů. Je přípustná stížnost proti rozhodnutí státního zástupce a podává ji osoba, která má zájem na projednání věci u soudu.¹⁶³

Přípravné vyšetřování se zahajuje, pokud existuje důvodné podezření ze spáchání trestného činu. Odhalování a vyšetřování trestných činů je činností policie, zahrnuje také operativní činnost. Autoritou je pro policii státní zástupce. Zajištění přípravného vyšetřování je svěřeno zkušeným policejním vyšetřovatelům, ustanovují se tzv. asistenti státního zástupce, jejichž úkolem je zajistit soustavný kontakt státního zastupitelství s policií. Mají určitá oprávnění, která nepřísluší běžným policistům. Hlavním úkolem tohoto stadia je shromáždit informace pro státního zástupce, aby na jejich základě rozhodl o dalším postupu. Současně má během přípravného vyšetřování být shromážděn seznam důkazů, které mají být provedeny u hlavního líčení.¹⁶⁴

Státní zastupitelství je státním orgánem hierarchicky uspořádaným, hlavním úkolem je stíhat a vyšetřovat trestné činy, za což je státní zastupitelství odpovědné. Má zajistit dodržování právních předpisů a správný postup policie. Nadřízeným je ministr spravedlnosti, který má oprávnění udělovat státnímu zastupitelství příkazy a pokyny v trestních věcech. Státní zastupitelství zahajuje

---

¹⁶² Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 665-668

¹⁶³ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 669-670

¹⁶⁴ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 670-671

trestní stíhání dvěma způsoby. Tím prvním způsobem je získání informací od policie přes asistenta státního zástupce a na základě těchto zjištění rozhodne o obvinění podezřelého přímo u soudu s uvedením, jaký trestný čin je stíhán. Z podezřelého se tak stává obviněný. Druhou alternativou je návrh státního zástupce podaný vyšetřujícímu soudci, aby zahájil soudní vyšetřování. Je zde i možnost, aby toto vyšetřování zahájil sám soudce. Tento návrh na vyšetřování státní zástupce podává např. pokud má být obviněný vzat do vazby či mají-li proběhnout určitá procesní opatření, která zasahují do jeho práv. Může dojít také k případům, kdy není podezřelý znám a i v těchto situacích může dojít k soudnímu vyšetřování, zejména ve věcech organizovaného zločinu a jiných nejzávažnějších trestných činů. Nejčastější případ bývá, když vyšetřující soudce ponechá další průběh vyšetřování státnímu zástupci a policii, méně časté je provádění důkazů osobně vyšetřujícím soudcem.¹⁶⁵

Státní zástupce může dospět k závěru, že nemusí být zahájeno trestní stíhání, případně není nutné v něm pokračovat. V takových případech se věc vyřídí nejčastěji narovnáním. Co se týká vyšetřujícího soudce, jde o funkci zřizovanou na úrovni všech okresních soudů a především má na starost soudní vyšetřování, rozhodování o vyšetřovací vazbě či o jiných zásazích do práv obviněného.¹⁶⁶

4.5.8 Polsko

Polské trestní řízení je založeno na principu legality, avšak existují zde určité výjimky a ty se řídí zásadou oportunity. Cílem přípravného řízení zjistit, zda byl spáchán trestný čin, zjistit osobu pachatele, rozhodnout o případném zadržení, objasnit věc a zjistit výši způsobené škody. Důležitým úkolem je samozřejmě také zajistit a uchovat důkazy. V Polsku došlo též k zeslabení přípravného řízení oproti řízení před soudem.¹⁶⁷

Přípravné řízení je vedeno prokurátorem či policií a má dvě formy – vyšetřování (pokud jde o závažné trestné činy) a vyhledávání (ostatní trestné činy). Vyšetřování je vedeno prokurátorem, který však může svou pravomoc přenést na policii. Policie může být pověřena, aby provedla určitý úsek

---

¹⁶⁵ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 671-674

¹⁶⁶ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 675

¹⁶⁷ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 676

vyhledávání či určitý úkon. Pokud to situace vyžaduje a je potřeba zajistit stopy či důkazy neodkladně, je možné provést úkony ještě před zahájením trestního stíhání. Formálně je zahájeno vyšetřování usnesením, a to je oprávněn vydat pouze prokurátor. Formou usnesení se také vznese obvinění, ale za podmínky existence závěru, že trestný čin spáchala určitá osoba. Poté je potřeba toto usnesení neprodleně oznámit dotčené osobě.¹⁶⁸

Prokurátor má významné postavení s rozsáhlými kompetencemi a je v přípravném řízení dominantní, vykonává dozor ve všech věcech, ve kterých nekoná sám vyšetřování. Rozsah jeho oprávnění je podobný, jako je tomu u státního zástupce v České republice. Zárukou plnění této důležité role je jeho nezávislost, apolitičnost a podřízení ministru spravedlnosti. Také soudce v přípravném řízení má obdobnou roli jako je tomu u nás, avšak jeho úloha je v Polsku trochu silnější. Zajišťovací opatření mají též podobnou úpravu. V této zemi přípravné řízení končí podáním obžaloby, usnesením o zastavení řízení či o jeho přerušení a podáním návrhu na použití odklonu.¹⁶⁹

---

¹⁶⁸ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 676-678

¹⁶⁹ Růžička, M. Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 678-679

5. Závěr

V této práci jsem se věnovala komplexní úpravě přípravného řízení trestního. Jde o širokou problematiku trestního řízení, jejíž každou část bych mohla vypracovat samostatně, proto jsem se snažila ve své práci zahrnout přípravné řízení trestní alespoň obecně ve všech jeho částech. Jednotlivé kapitoly jsem se pokusila seřadit dle určité posloupnosti. Tato práce by měla přinést celkové povědomí o přípravném řízení, o tom, jakými podstatnými změnami prošlo a jak vypadá jeho právní úprava v dnešní době. Důležitou součástí této práce jsou také nové instituty v přípravném řízení, snažila jsem se přiblížit jejich význam a důvod jejich zavedení, v této práci vyjadřuji svůj postoj k těmto novinkám a také k některým již zavedeným formám a problematikám přípravného řízení. Nyní bych zde ráda stručně popsala postup své práce.

Pozornost jsem věnovala v první části své práce historickému vývoji úpravy trestního řízení, především se věnuji nejpodstatnějším novelám trestního řádu, které ovlivnily vývoj trestního řízení i přípravného řízení. Považuji tuto část za důležitou především kvůli poukázání na vývoj a změnu pohledu na přípravné řízení a porovnání přípravného řízení v dřívější a současné úpravě. Na závěr této kapitoly jsem zmínila také současnou novelu trestního řádu, která je již publikována ve Sbírce zákonů, avšak účinnost nastane 1.srpna 2013. Stručně k této novele popisují nejzásadnější změny, které se týkají především práv poškozených a postavení obviněného.

V následující kapitole se věnuji jednotlivým stadiím trestního řízení. Vzhledem k určité návaznosti a posloupnosti všech částí řízení považuji za nezbytné zabývat se jednotlivě každým stadiem, popsat postup a smysl jednotlivého stadia a též porovnat vztah přípravného řízení a hlavního líčení.

Těžiště mé práce je obsaženo v další kapitole, a tou je platná právní úprava přípravného řízení. Zde se v počátku věnuji v obecné rovině zásadám trestního řízení, které představují základ právního systému v trestním právu, a proto jsem se tímto tématem zabývala alespoň v určitém prostoru. Konkrétněji jsem se poté věnovala jednotlivým subjektům přípravného řízení, zejména jsem ponechala větší prostor státnímu zástupci, který má v přípravném řízení velmi důležitou roli.

V této práci je následně popsána struktura přípravného řízení, jeho fáze a formy a především průběh přípravného řízení, ve kterém se věnuji postupu před zahájením trestního stíhání, dále průběhu zahájeného trestního stíhání a nakonec

samotnému vyšetřování. Neopomněla jsem se zabývat ani určitým specifickým přípravného řízení, např. jsem se zaměřila na zkrácené přípravné řízení či rozhodování státního zástupce v tomto typu přípravného řízení a dále jsem zmínila i novinku obsaženou v trestním řádu, a tím je dohoda o vině a trestu a následné řízení o schválení dohody o vině a trestu.

V úplném závěru své práce jsem se zabývala zahraniční úpravou trestního procesu se zaměřením na přípravné řízení. Stručně jsem popsala podobnosti i odlišnosti přípravného řízení v některých evropských státech.

Mým cílem této diplomové práce bylo shrnout problematiku přípravného řízení, věnovat určitý prostor historii tohoto stadia pro porovnání se současnou úpravou, popsat vše, co s přípravným řízením souvisí a co je v něm zahrnuto, a také se zmínit o trestním řízení jako celku, jelikož přípravné řízení je jeho nezbytnou součástí a má vliv na celé trestní řízení.

6. Resumé

In this thesis I dealt with complex treatment of a criminal case. It is a wide area of criminal case whose individual parts could be made into thesis of their own, so I tried to include all the parts of the criminal case at least in general way. Chapters are put in order according to certain sequence.

In the first chapter, I focused on historic development of treatment of criminal case, especially on the most important amendments of criminal law, which influenced the development of criminal case treatment and preparation of criminal proceedings. I consider this part significant because it points out the development and change of views on criminal proceedings and comparison of the criminal proceedings in the antecedent and in the current law. At the end of the chapter I mentioned also the new amendment to the penal code, which can be found in the Code of Law. However, this law comes into effect on 1st August 2013. I briefly describe the most important changes, which are mostly about rights of victims and status of the defendant.

Next chapter is dedicated to individual stages of a criminal case. Considering particular connections and sequences of all parts of the case I deem necessary to deal individually with each stage, describe its procedure, meaning and also I want to compare relationships between the criminal proceedings and the hearing.

The center of my thesis is included in the following chapter – current treatment of the criminal proceedings. At the beginning I focus generally on rules of criminal proceedings which make the base of the law system in criminal law, therefore I looked into this subject in certain length. Later I dedicated my attention to individual subjects of criminal proceedings; especially I reserved prominent space for the public prosecutor.

Following this chapter you can find the description of the criminal proceedings structure, its stages and forms and above all the course of the criminal proceedings, where I deal with the procedure before the beginning of a criminal case, during it and finally during the investigation itself. Of course I did not forget to mention certain specifics of criminal proceedings, e. g. I focused on shortened criminal proceedings and decisions of public prosecutors in this type of criminal proceeding. I also mentioned a novelty included in the Code of Law – agreement of guilt and sentence and following proceedings of approval of the agreement.

7. Přehled pramenů:

Monografické publikace

- **Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T., a kolektiv.** Trestní právo procesní. 4. aktualizované vydání. Linde Praha, a.s., 2006, 418 s. ISBN 80-7201-594-X
- **Fenyk, J.** Vademecum státního zástupce. Praha: ASPI, 2003, 532 s. ISBN 80-86395-80-4
- **Fryšták, M. a kolektiv.** Trestní právo procesní. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2008, 249 s. ISBN 978-80-87071-72-4
- **Jelínek, J. a kolektiv.** Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání. Linde Praha, a.s., 2007, 752 s. ISBN 978-80-7201-630-3
- **Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kolektiv.** Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 1216 s. ISBN 978-80-7179-572-8
- **Novotný, F., Souček, J. a kolektiv.** Trestní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 410 s. ISBN 978-80-7380-237-0
- **Růžička, M.** Přípravné řízení a stadium projednávání trestní věci v řízení před soudem. Lexis Nexis, 2005. 158 s. ISBN 80-86199-93-2
- **Růžička, M.** Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR. Praha: C. H. Beck, 2005. 745 s. ISBN 80-7179-929-7
- **Schelle, K. a kolektiv.** Vývoj trestního řízení. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012. 100 s. ISBN 978-80-7418-139-9
- **Šámal, P., Novotný, F., Růžička, M., Vondruška, F., Novotná, J.** Přípravné řízení trestní. Praha: C. H. Beck, 2003, 1443 s. ISBN 80-7179-741-3

Diplomová práce

- Burianová, L. Přípravné řízení trestní. Brno 2008/2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Katedra trestního práva.

Elektronické zdroje

- Dokumenty: novely trestních předpisů. *Trestní právo a trestní řízení pro každého* [online]. © 2006-2013 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z [www: http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/novela-trestniho-radu-a-trestniho-zakoniku-cislo-1932012-sb](http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/novela-trestniho-radu-a-trestniho-zakoniku-cislo-1932012-sb)

- Dokumenty: novely trestních předpisů. *Trestní právo a trestní řízení pro každého* [online]. © 2006-2013 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z [www: http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/novela-trestniho-radu-cislo-2732012-sb](http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/novela-trestniho-radu-cislo-2732012-sb)
- Dokumenty: novely trestních předpisů. *Trestní právo a trestní řízení pro každého* [online]. © 2006-2013 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z [www: http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/novela-trestniho-zakoniku-a-trestniho-radu-cislo-3902012-sb](http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/novela-trestniho-zakoniku-a-trestniho-radu-cislo-3902012-sb)
- Dokumenty: novely trestních předpisů. *Trestní právo a trestní řízení pro každého* [online]. © 2006-2013 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z [www: http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/zakon-o-obetech-trestnych-cinu-a-novela-trestniho-radu-cislo-452013-sb](http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/novely-trestnich-predpisu/zakon-o-obetech-trestnych-cinu-a-novela-trestniho-radu-cislo-452013-sb)

Seznam použitých právních předpisů

- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

